วารสาร

ส่งเสริมการเกษตร

ปีที่ 53 ○ ฉบับที่ 295 ○ มิถุนายน - กรกฎาคม 2563 ISSN : 1685-8050

"โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ"

โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยเกษตรกรทั่วไทย

การพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร
สู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องและองค์กรเกษตรกรต้นแบบ

หมี่กรอบ ความอร่อยที่ลงตัว
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้

การผลิตกระชายดำคุณภาพ
เพื่อการส่งออก

แอปฯดี มีติดมือถือไว้
สู่เกษตรไทย 4.0

ปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร สะดวก ทันใจ

อำนวยความสะดวกให้เกษตรกรไทย ในการปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ติดตามโครงการและมาตรการของรัฐ

1. ระบบ Android เข้าไปที่ Play Store แล้วพิมพ์คำว่า Farmbook หรือ สมุดทะเบียนเกษตรกร
2. ระบบ iOS เข้าไปที่ App Store แล้วพิมพ์คำว่า Farmbook

สามารถ Download ได้ที่

Available on the App Store | Google play

แอปพลิเคชัน Farmbook
สมุดทะเบียนเกษตรกรดิจิทัล

แอปพลิเคชันท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ยกระดับจากฟาร์มเกษตรกร หน่วยงานราชการด้านการเกษตร ที่มีศักยภาพ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยงเชิงเกษตร ที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว สร้างงานสร้างรายได้ ให้กับเกษตรกรและชุมชน

1. ระบบ Android เข้าไปที่ Play Store
   ระบบ iOS เข้าไปที่ App Store
2. แล้วพิมพ์คำว่า ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สามารถ Download ได้ที่

Available on the App Store | Google play

แอปพลิเคชัน
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

วัตถุประสงค์ :

เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรและเป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับ

ที่ปรึกษา :

- นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง
  อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นางกุลฤดี พัฒนะอิ่ม
  รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นายชาตรี บุญนาค
  รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นายทวี มาสขาว
  รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นายอาชว์ชัยชาญ เลี้ยงประยูร
  รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
- นายวุฒิชัย ชิณวงศ์
  ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

อำนวยการ :

- นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
  ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร

บรรณาธิการ :

- นางสาวอำไพพงษ์ เกาะเทียน

กองบรรณาธิการ :

- นายพงษ์เพชร วงศ์โสภา
- นายสุรนันท์ หลำริ้ว
- นายวรรธนวิทย์ เฉลยผล
- นายพศุตม์พงศ์ ชัยวงศ์
- นายณัฐพิสิษฐ์ จารุพงศ์
- นางสาวสรญา เที่ยงสุข
- นางสาววิมล เนตรล้อมวงศ์

สำนักงาน :

- กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
  สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
  กรมส่งเสริมการเกษตร
  โทรศัพท์/โทรสาร 0 2579 9546
  E-mail : agrimedia1@gmail.com

พิมพ์ที่ :

- บริษัท นิวธรรมดาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด

ทรงพระเจริญ

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 28 กรกฎาคม 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้จัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 31 กรกฎาคม 2563 เพื่อให้บริการด้านวิชาการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และยังผลให้เกษตรกรเกิดความมั่นคงในอาชีพทางการเกษตร มีความมั่นคงทางรายได้และเกิดความยั่งยืน

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับไว้ในพระราชานุเคราะห์ โดยเปิดให้บริการครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2545 ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี และได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน มีเกษตรกรกว่า 3 ล้านคนเข้ารับบริการ นับได้ว่าโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ เป็นอีกหนึ่งโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยเกษตรกรไทยทั่วประเทศ

นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร เพื่อสร้างและผลักดันเกษตรกรให้มีความพร้อมเป็น Smart Farmer และ และองค์กรเกษตรกรสามารถพัฒนาเป็น Smart Group จนนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ มีความสามารถในการบริหารจัดการผลผลิต การตลาดสินค้าเกษตร การบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร จะส่งผลให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความอยู่ดีมีสุข มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และรักในอาชีพเกษตร และที่สำคัญจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรในอนาคต

สำหรับในช่วงนี้หลายพื้นยังมีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะต่อการระบาดของโรคไหม้ข้าว ซึ่งพบมากในนาน้ำฝน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกข้าวหนาแน่น ทำให้อับลม ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบแจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดทันที

กองบรรณาธิการ
กรกฎาคม 2563

สารบัญ
CONTENTS

ปีที่ 53 • ฉบับที่ 295 • มิถุนายน - กรกฎาคม 2563

เกษตร 360 องศา

3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้
สู่การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร ไทย-เวียดนาม

เกษตรโฟกัส

7 สร้างอัตลักษณ์ผลไม้ เพิ่มมูลค่า
พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ที่นี่กรมส่งเสริมการเกษตร

9 การพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร
สู่การเป็นเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)
และองค์กรเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group)

9
ที่นี่กรมส่งเสริมการเกษตร

เรื่องจากปก

13 โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ
โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงห่วงใยเกษตรกรทั่วไทย

เกษตรรอบทิศ

17 ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ในแผ่นดินทองที่ศรีบุญเรือง

เกษตรช้อป

20 หมี่กรอบ ความอร่อยที่ลงตัว
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรปากน้ำโจ้โล้

22 **ชายคา DOAE**

เกษตรวิจัยต่อยอด

24 กรมส่งเสริมการเกษตรเดินหน้าศึกษารูปแบบ
การส่งเสริมฯ เพื่อลดสารเคมีพืชผักและไม้ผล ตอนที่ 3

เทคโนโลยีเกษตร

27 การผลิตกระชายดำคุณภาพเพื่อการส่งออก

เกษตรเช็คอิน

30 21 ศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตร
สู่การเป็นต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตอนที่ 3 (ตอนจบ)

สาระเกษตร

32 สาระน่ารู้ สำหรับเกษตรกรในบทบาท
การเป็นผู้คัด บรรจุพืชผักสด

จับตาภัยเกษตร

ปกหลัง เตือนเฝ้าระวังโรคไหม้ข้าว

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมด้านการเกษตร
กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

แลกเปลี่ยนเรียนรู้
สู่การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร ไทย-เวียดนาม

"การจัดการศึกษาดูงานสร้างความประทับใจให้แก่คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ NAEC ที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการบริหารบุคคล นโยบาย โครงการ การให้บริการเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง ๆ ทำให้เห็นช่องทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมการเกษตร"

นับเป็นโอกาสสำคัญที่กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีโอกาสต้อนรับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมการเกษตรแห่งชาติ (Nation Agriculture Extension Center : NAEC) กระทรวงเกษตรและพัฒนาชนบท สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เมื่อวันที่ 11 - 15 พฤศจิกายน 2562 เพื่อการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการส่งเสริมการเกษตรระหว่างสองประเทศ ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นต่อเนื่องภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรไทย - เวียดนาม (Exchange for Agricultural Extension Development between Thai - Vietnam) ของกรมส่งเสริมการเกษตร ที่ทีมของพวกเราได้ไปเยี่ยมเยือนเวียดนามในปี 2561 การจัดการศึกษาดูงานครั้งนี้ กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกองแผนงาน ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กองพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากสำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

วันแรกช่วงเช้าของวันที่ 12 พฤศจิกายน 2562 ทีมกรมส่งเสริมการเกษตรนำโดยนายเศรษฐพงศ์ เลขะวัฒนะ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตร ได้ร่วมกันต้อนรับคณะฯ NAEC โดยได้มีการแนะนำองค์กร นำเสนอนโยบายและแนวทางการพัฒนาด้านการเกษตรของทั้งสองฝ่าย สำหรับกรมส่งเสริมการเกษตรได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร ศูนย์เรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ระบบส่งเสริมการเกษตรและการส่งเสริมเกษตรรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำความเข้าใจภาพรวมซึ่งกันและกันก่อนที่จะลงพื้นที่ดูของจริง

พี่โบ้ หรือ นายวีระ สรแสดง
Young Smart Farmer (YSF)
ประธานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

ในช่วงบ่ายคณะฯ NAEC ได้ลงพื้นที่ ณ Res - Q Farm ของพี่โบ้ หรือ นายวีระ สรแสดง เป็น Young Smart Farmer (YSF) และประธานศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ลุ่มดินชุ่มน้ำ 9 ไร่ อยู่ในเขตเมืองที่ถูกปรับเปลี่ยนด้วยการขุดร่องปรับพื้นที่ดินเป็นโคก ปลูกต้นไม้เพื่อเป็นแนวกันลม การบริหารจัดการน้ำตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 **“เขื่อน ฝาย แก้มลิง”** วางระบบ ปรับสภาพน้ำเปลี่ยนจากน้ำเสียเป็นน้ำดีจนสามารถนำมาใช้ในการปลูกพืชได้ ควบคุมการให้น้ำด้วยการวัดอุณหภูมิ ความชื้น และตั้งเวลาให้น้ำอัตโนมัติ นำเทคโนโลยีโซล่าเซลล์มาผลิตไฟฟ้าและสูบน้ำใช้ในฟาร์มและที่นี่ไม่มีการซื้อไฟฟ้าจากภายนอกเลยเรียกได้ว่าเป็น “ฟาร์มศูนย์บาท ฟาร์มสร้างแรงบันดาลใจ ที่นี่ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี” ที่สำคัญวัสดุอุปกรณ์และโรงเรือนเป็นของเก่าซื้อมาราคาถูก Recycle & Reuse ที่นี่ยังมีการปลูกพืชผักผลไม้ในโรงเรือนโดยเฉพาะเมล่อนที่เป็นผลไม้ซิกเนเจอร์ ผลผลิตในฟาร์มก็นำมาขายและใช้เป็นวัตถุดิบในการทำอาหารและเครื่องดื่มในร้านอาหารของฟาร์ม ที่นี่จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพร้อมกับเป็นแหล่งศึกษาดูงานที่สร้างความประทับใจให้คณะฯ NAEC จนอยากกลับมาอีก

วันที่สอง (13 พฤศจิกายน 2562) คณะฯ NAEC ได้ไปเยี่ยมเยือนสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐมและสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนครปฐม รับฟังการบรรยายแนวทางการส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัด การพัฒนาเกษตรกร การส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะ การจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรและการให้บริการประชาชน ซึ่งคณะฯ ให้ความสนใจอย่างมากกับเทคโนโลยีเกษตรอัจฉริยะที่ได้นำมาแสดงพร้อมกับรถยนต์ให้บริการแบบเคลื่อนที่หรือรถโมบายล์ ตลอดจนวิธีการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร หลังจากนั้น ได้ลงพื้นที่ศึกษาดูงาน**จุดที่ 1** ของคุณเกษกาญจน์ อิ่มจิตร ที่มีอาชีพหลักคือการเป็นทนายความและเป็น YSF นครปฐม ทำการปลูกผักอินทรีย์ ในโรงเรือนอัจฉริยะที่บริหารจัดการโรงเรือนด้วยแอปพลิเคชัน **“นครปฐมปลอดภัย”** ส่วนผลผลิตได้ส่งขายให้แก่โรงพยาบาลและลูกค้าประจำสายสุขภาพ นอกจากนี้ยังเตรียมแปรรูปเพิ่มมูลค่าเพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองและหน่วยงานราชการ เช่น ชุดสลัดผักอินทรีย์ และไอศกรีม เป็นต้น

จุดที่ 2 เป็นการศึกษาดูงาน “การพัฒนายุวเกษตรกรในโรงเรียนสถาพรวิทยา” อำเภอบางเลน โดยมีอาจารย์ชาตรี ต่วนศรีแก้ว ที่ปรึกษายุวเกษตรกร เล่าให้ฟังถึงแนวคิดโรงเรียนวิถีชีวิตด้วยการเสริมสร้างทัศนคติ จัดกระบวนการสร้างแนวคิดแบบนอกกรอบให้ได้เรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ โดยปรับใช้ศาสตร์พระราชาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างหลักสูตร รู้กิน รู้อยู่ รู้ใช้ และมีคุณธรรม ทั้งการใช้ชีวิตในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน การทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ จากการปรับปรุงพื้นที่รกร้างของโรงเรียนมาทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยหมักและผสมดินปลูกพืช แล้วนำผลผลิตมาขาย แบ่งรายได้ส่วนหนึ่งให้แก่นักเรียนเพื่อออมไว้เป็นทุนการศึกษาและค่าใช้จ่ายส่วนตัว ทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกงานกับเกษตรกรตัวจริงที่เป็นเครือข่ายต่างจังหวัดเพื่อหาประสบการณ์ช่วงปิดเทอม และสนับสนุนนักเรียนไปฝึกงานต่างประเทศภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนยุวเกษตรกรด้วย

สำหรับวันที่สามและเป็นวันสุดท้ายของการศึกษาดูงาน (14 พฤศจิกายน 2562) ทีมสำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐมได้พาคณะฯ NAEC ไปศึกษาดูงานต่อ**จุดที่ 3** คือ “เกษตรอินทรีย์ในโรงเรือน ผลิตผักผลไม้และผลิตภัณฑ์แปรรูปสำหรับการตลาดเฉพาะกลุ่ม” ของคุณณัฏฐ์ชยธร ภัคจิราศิริกุล Smart Farmer (SF) ประธานวิสาหกิจชุมชนบ้านคลองไทร อำเภอกำแพงแสน ที่นี่ปลูกผักในโรงเรือนควบคุมระบบการให้น้ำแบบกึ่งอัตโนมัติ เน้นปลูกผักตระกูลสลัดและปลูกเมล่อน ป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยการใช้สารชีวภัณฑ์ ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย และไส้เดือนฝอย วางแผนบริหารจัดการผลิตตามความต้องการของลูกค้า จัดระยะเวลาปลูกผักทำให้มีสินค้าส่งตลาดตลอดปี นอกจากขายผักสดแล้วยังมีการแปรรูป เช่น ไอศกรีมและน้ำผลไม้ เป็นต้น สำหรับตลาดหลักที่ส่งขายคือมูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) ยามยาก สภากาชาดไทย นอกจากนี้ยังจำหน่ายให้กับลูกค้าประจำกลุ่มรักสุขภาพ สำหรับช่วงบ่ายปิดท้าย**จุดที่ 4** ด้วยการไปศึกษาดูงานที่สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ที่ได้นำเสนอบทบาทและรูปแบบการมีส่วนร่วมของสังคมเพื่อการเกษตร การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพการเกษตรให้แก่ผู้สนใจ ตลอดจนเป็นสถานที่ฝึกอบรมหลักสูตรนานาชาติเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตรและชนบทด้วย

การจัดการศึกษาดูงานสร้างความประทับใจให้แก่คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ NAEC ที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการบริหารบุคคล นโยบาย โครงการ การให้บริการเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง ๆ ทำให้เห็นช่องทางการพัฒนาด้านการส่งเสริมการเกษตรของ NAEC ที่เป็นองค์กรก่อตั้งมาเพียง 27 ปี ในขณะที่กรมส่งเสริมการเกษตรก่อตั้งยาวนานถึง 53 ปี ประเด็นที่คณะฯ ให้ความสนใจมากเป็นพิเศษคือการจัดทำฐานข้อมูลเกษตรกรทุกครัวเรือน มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำสู่การใช้ประโยชน์ในงานส่งเสริมการเกษตร และนโยบายส่งเสริมการเพิ่มประชากรภาคการเกษตรทั้งการสร้างยุวเกษตรกรในโรงเรือนเกษตรกรรุ่นใหม่ SF และ YSF กล่าวได้ว่า การศึกษาดูงานเป็นหนึ่งช่องทางในการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นำไปสู่การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

ในขณะเดียวกันพวกเรา เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรก็ถือว่าเป็นโอกาสดีที่ได้มีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเดียวกัน ได้รู้จักผูกมิตรสัมพันธ์ พร้อม ๆ กับเรียนรู้ถึงการทำงานส่งเสริมการเกษตรของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามด้วย ตลอดจนได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกรมส่งเสริมการเกษตรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเกษตรและชนบทของประเทศไทย ■

> “การศึกษาดูงานเป็นหนึ่งช่องทางในการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นำไปสู่การพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร”

เรียบเรียง : กลุ่มส่งเสริมไม้ผล สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร
ภาพ : ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์ สำนักงานเลขานุการกรม

สร้างอัตลักษณ์ผลไม้ เพิ่มมูลค่า พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ผลไม้เป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของประเทศไทย โดยประเทศไทยเป็นผู้นำการผลิตและการส่งออกผลไม้เมืองร้อนที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกผลไม้ในเป็นอันดับ 1 ในภูมิภาคอาเซียน โดยการค้าผลไม้ในตลาดอาเซียนของประเทศไทยมีมูลค่า 45,613 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.22 ในปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกไม้ผล 57 ชนิด พื้นที่ประมาณ 7.7 ล้านไร่ ผลผลิตปีละประมาณ 10.81 ล้านตัน และขณะนี้ได้สิ้นสุดฤดูกาลผลไม้ภาคตะวันออก (ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง) และลิ้นจี่จากภาคเหนือแล้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2563) พบว่า

ภาคตะวันออก

ทุเรียน เก็บเกี่ยวตลอดฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 550,635 ตัน
- พันธุ์หมอนทอง เกรด A ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 107.50 บาท ต่อกิโลกรัม

มังคุด เก็บเกี่ยวตลอดฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 201,345 ตัน
- เกรด A ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 36.33 บาท ต่อกิโลกรัม

เงาะ เก็บเกี่ยวตลอดฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 210,637 ตัน
- พันธุ์โรงเรียน เกรดคละ ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 22.67 บาท ต่อกิโลกรัม

ลองกอง เก็บเกี่ยวตลอดฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 22,484 ตัน
- เกรด A ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 33.33 บาท ต่อกิโลกรัม

ภาคเหนือ (ลิ้นจี่)

ลิ้นจี่ เก็บเกี่ยวตลอดฤดูกาล รวมทั้งสิ้น 29,056 ตัน สัดส่วนเกรด A มากที่สุด ร้อยละ 40
- พันธุ์ฮงฮวย เกรด AA ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 38 บาท ต่อกิโลกรัม
- พันธุ์จักรพรรดิ์ เกรด AA ราคาหน้าสวนเฉลี่ย 48 บาท ต่อกิโลกรัม

ส่วนผลไม้ภาคใต้ปีนี้คาดว่าจะมีผลผลิตออกตามฤดูกาล ดังนี้ (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กรกฎาคม 2563)

ทุเรียน	ประมาณการ	522,064 ตัน	**มังคุด**	ประมาณการ	125,038 ตัน
เงาะ	ประมาณการ	43,374 ตัน	**ลองกอง**	ประมาณการ	37,314 ตัน

และ **ผลไม้ภาคเหนือ (ลำไย)** ประมาณการ 386,065 ตัน

ภาคตะวันออก และภาคใต้ นับเป็นภูมิภาคที่เป็นแหล่งผลิตไม้ผลที่สำคัญของประเทศไทย มีการผลิตไม้ผลหลายชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ เช่น ทุเรียน ลำไย มังคุด มะม่วง เงาะ ลองกอง เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผลไม้ประจำท้องถิ่นหรือที่เรียกกันว่า **“อัตลักษณ์ผลไม้”** ซึ่งมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ตามบริบทของพื้นที่ จึงทำให้เหมาะสมที่จะส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาคุณภาพให้มีมาตรฐาน เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับการสร้างอัตลักษณ์ผลไม้ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพและมีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีการพัฒนาการผลิตไม้ผลสู่ 4.0 ให้มากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตรตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ผลไม้ (ภาคตะวันออกและภาคใต้) ตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การสร้างอัตลักษณ์ผลไม้ในพื้นที่และสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภคทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้รับทราบถึง เรื่องราว (Story) คุณค่า คุณประโยชน์ และแหล่งที่มาที่ถูกต้อง จนส่งผลให้เกิดเพิ่มมูลค่าจากการสร้างอัตลักษณ์ผลไม้ที่มีคุณภาพดี มีมาตรฐาน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับพื้นที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

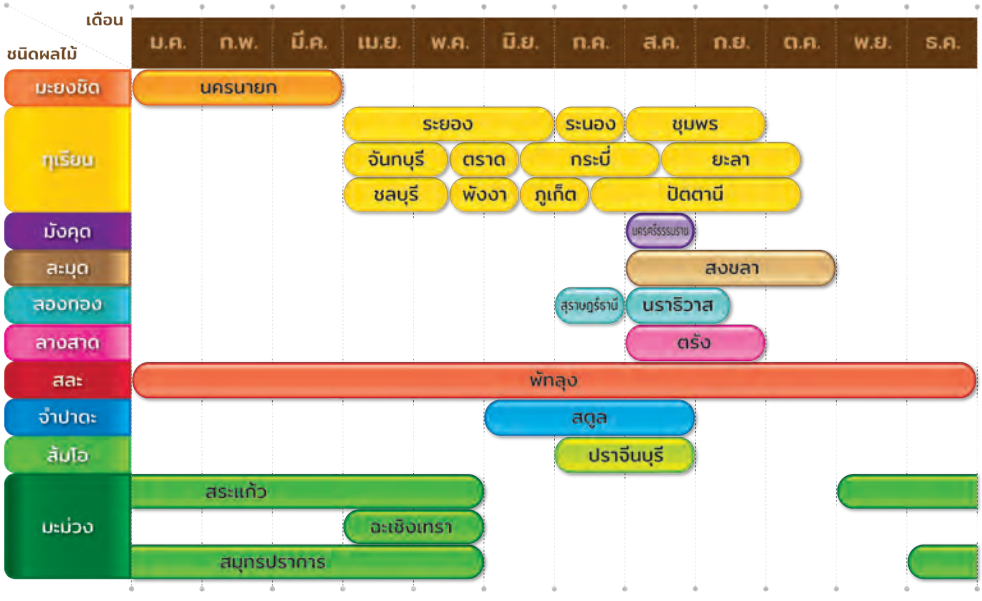

ฤดูกาลเก็บเกี่ยวไม้ผลอัตลักษณ์ (ภาคตะวันออก และภาคใต้) ปี 2563 เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้บริโภค

1. **มะยงชิด :** เก็บเกี่ยวเดือนมกราคม - มีนาคม
2. **ทุเรียน :** เก็บเกี่ยวเดือนเมษายน-ตุลาคม
3. **มังคุด :** เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม
4. **ละมุด :** เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม-ตุลาคม
5. **ลองกอง :** เก็บเกี่ยวเดือนกรกฎาคม - กันยายน
6. **ลางสาด :** เก็บเกี่ยวเดือนสิงหาคม - กันยายน
7. **สละ :** เก็บเกี่ยวตลอดทั้งปี
8. **จำปาดะ :** เก็บเกี่ยวเดือนมิถุนายน - สิงหาคม
9. **ส้มโอ :** เก็บเกี่ยวเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม
10. **มะม่วง :** เก็บเกี่ยวเดือนพฤศจิกายน - พฤษภาคม

ทำความรู้จักผลไม้อัตลักษณ์ที่ได้รับการรับรอง GI !

ทุเรียนสาลิกา

"ทุเรียน" นับว่าเป็นราชาแห่งผลไม้ มีหลายสายพันธุ์ให้เลือกบริโภคกันอย่างมากมาย โดยเฉพาะทุเรียนในภาคตะวันออก แต่ยังมีทุเรียนอีกสายพันธุ์หนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทยที่มีชื่อเสียงไม่แพ้กันเลยนั่นก็คือ "ทุเรียนสาลิกา" ของดีเมืองพังงา หรือที่เรียกกันเป็นภาษาถิ่นว่า "ทุเรียนสากา" ซึ่งมีรสชาติหวานมันและมีกลิ่นหอมอันเป็นเอกลักษณ์ ทุเรียนสาลิกาพังงา มีแหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ที่อำเภอกะปง จังหวัดพังงา พื้นที่ประมาณ 320 ไร่ เป็นทุเรียนพื้นบ้านพันธุ์แท้ดั้งเดิม ลักษณะผลกลมสวย ผลโตมีน้ำหนักประมาณ 1.5 - 2 กิโลกรัมต่อผล เปลือกบาง เนื้อสุกเป็นสีเหลืองเข้ม แกนกลางมีสีสนิม เมล็ดเล็กและลีบ รสชาติหวานแหลม เนื้อละเอียด ไม่เละ มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว มีฤดูกาลเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี และกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ขึ้นทะเบียนทุเรียนสาลิกาเป็นสิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์ (GI : Thai Geographical Indication) หรือสินค้า GI เรียบร้อยแล้ว

ทำไมต้องชื่อ ทุเรียนสาลิกา เนื่องจากคนในท้องถิ่นเปรียบเทียบความอร่อยของทุเรียนสาลิกาเหมือนกับนกสาลิกา ที่มีเสียงไพเราะนั่นเอง

เรียบเรียง-ภาพ : นางสาวภาณี บุณยเกื้อกูล และ นางสาวฉัฐสิณี หาญกิตติชัย
กองพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร

การพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร
สู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และองค์กรเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group)

"โดยมีหลักการพัฒนาคือยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหรือเกษตรกรเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยใช้กระบวนกลุ่มและเครือข่ายเป็นกลไกการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ สามารถพึ่งพาตนเองได้"

การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร มีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อสร้าง/ผลักดันเกษตรกรให้มีความพร้อมเป็น Smart Farmer และองค์กรเกษตรกรสามารถพัฒนาเป็น Smart Group นำไปสู่เป็นผู้ประกอบการมืออาชีพให้มีความสามารถในการบริหารจัดการผลผลิต การตลาดสินค้าเกษตร การบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร จะส่งผลให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง คุณภาพชีวิต ความอยู่ดีมีสุข และมีเกียรติ ศักดิ์ศรี รักในอาชีพเกษตร จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรในอนาคตต่อไป โดยมีหลักการพัฒนาคือยึดเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหรือเกษตรกรเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยใช้กระบวนกลุ่มและเครือข่ายเป็นกลไกการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในชุมชน ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ สามารถพึ่งพาตนเองได้ในการดำรงชีวิต 5 ประการ คือ

1. **ด้านจิตใจ** ทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง และซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวม
2. **ด้านสังคม** ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง
3. **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ใช้ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรม โดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด
4. **ด้านเทคโนโลยี** เลือกใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของตนเอง

5. ด้านเศรษฐกิจ ต้องลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น

โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร และหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้เสริมหนุน มีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 6 ประเภท ดังนี้

1) เกษตรกรทั่วไป (Farmers) หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก

2) เกษตรกรรุ่นใหม่ (Young farmers) หมายถึง คนรุ่นใหม่ที่เริ่มต้นทำการเกษตร ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะพัฒนาอาชีพทางการเกษตร

3) กลุ่มส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร (Agricultural Occupation Promotion Group) หมายถึง กลุ่มเกษตรกรอาชีพเดียวกันที่มีการรวมตัวโดยธรรมชาติ มีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน เมื่อรวมตัวกันได้แล้วจะต้องไปยื่นขอจดทะเบียนเป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่สำนักงานเกษตรอำเภอ โดยต้องมีระเบียบข้อบังคับกลุ่ม รายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม บัญชีรายชื่อสมาชิกกลุ่ม แผนงาน/กิจกรรมกลุ่ม และรายงานการประชุมกลุ่ม

4) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Farm women group) หมายถึง การรวมกลุ่มของสตรีในภาคเกษตร ตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป รวมตัวกันไปยื่นขอจดทะเบียนที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ภายใต้ชื่อ “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” เพื่อเป็นแหล่งรับ และถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อพัฒนาอาชีพ และยกระดับเศรษฐกิจครัวเรือน

5) กลุ่มยุวเกษตรกร (Farm Youth group) หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10 ปี ถึง 25 ปี ที่มีความสนใจด้านการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มยุวเกษตรกร เพื่อพัฒนาความรู้ ประสบการณ์การด้านการเกษตร ทักษะอาชีพ และทักษะการดำเนินชีวิต ตลอดจนเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพภาคการเกษตร

6) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (Farmer Volunteers) หมายถึง อาสาสมัครเกษตรทุกประเภท ที่มีในแต่ละหมู่บ้าน ประชุมคัดเลือกระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหมู่บ้านละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่าง ๆ เกษตรกร องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม.” อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

การพัฒนาเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และองค์กรเกษตรกรต้นแบบ (Smart Group) ควรให้ความสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เกษตรกรเป็นศูนย์กลางการพัฒนา พื้นที่เป็นเป้าหมายการปฏิบัติงาน และมองภาพ "พื้นที่-คน-สินค้า" เข้าด้วยกัน ให้เบ็ดเสร็จตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ มองภาพทั้งมิติชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพ โดยมองให้ครอบคลุมทั้งชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (Smart Extension Officer) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยบูรณาการทุกภาคส่วน เข้าไปร่วมดำเนินการในลักษณะที่ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน (Win-Win) มีสำนักงานเกษตรอำเภอ (Smart Office) เป็นฐานที่ตั้งและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการทำงานอยู่บนพื้นฐานของหลักการเรียนรู้และหลักการมีส่วนร่วม และการพัฒนาตามศักยภาพ ความพร้อม และความต้องการของเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ โดยใช้ระบบส่งเสริมการเกษตร (Training and Visit System :T & V System) ที่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ทำงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์ตนเอง กำหนดแผนการผลิต/แผนธุรกิจของตนเอง หรือเรียกว่า แผนการผลิตรายบุคคล (Individual Farm Production Plan - IFPP) และพัฒนาสู่ระบบกลุ่มการผลิตที่มีแผนการผลิตสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้การผลิตทางการเกษตรในลักษณะ Smart Agriculture เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาและสร้างความอยู่ดีมีสุขได้อย่างแท้จริง โดยใช้หลักการวิเคราะห์ศักยภาพของชนิดสินค้าและบริการด้านการเกษตร 5 ประการ ดังนี้

> "เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (Smart Extension Officer) ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการการเกษตรในพื้นที่ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยบูรณาการทุกภาคส่วน"

3.1) การวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการผลิต เป็นการศึกษาถึงความพร้อมของการผลิตสินค้าเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและสอดคล้องกับสถานการณ์ของการลงทุน ซึ่งจะทำให้ทราบว่ากิจการจะสามารถดำเนินการผลิตได้ราบรื่นหรือไม่ มีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมแล้วหรือไม่ และต้นทุนการผลิตสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดได้หรือไม่

3.2) การวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนการตลาด เป็นการศึกษาวิเคราะห์ที่จะแสดงถึงกระบวนการ ขั้นตอนหรือกิจกรรมที่กระตุ้นความต้องการต่อผู้บริโภค เพื่อก่อให้เกิดการจำหน่ายสินค้าอันเป็นที่มาของรายได้ ซึ่งจะทำให้ทราบว่า แผนธุรกิจเกษตรของเราจะสามารถนำสินค้าเข้าสู่ตลาดได้หรือไม่ สามารถเข้าสู่กลุ่มเป้าหมายลูกค้าได้หรือไม่ และตลาดมีความมั่นคงและยั่งยืนเพียงใด

3.3) การวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนด้านการจัดการบุคคล เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงาน และสายการบังคับบัญชาและการปฏิบัติงาน การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตลอดจนการจัดคนเข้าทำงาน โดยการกำหนดคุณสมบัติของคนงานในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ทราบว่ากิจการจะสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือไม่ และกิจการมีคุณภาพในการจัดการองค์กรหรือไม่

3.4) การวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนด้านการดำเนินกิจการ เป็นการนำข้อมูลข่าวสารมาพิจารณาว่าองค์กร จะสามารถดำเนินธุรกิจไปในทิศทางใด โดยต้องกำหนดและปรับกลยุทธ์ หรือวิธีการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพื่อให้ดำเนินกิจการได้และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งจะต้องวิเคราะห์จากปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ซึ่งจะทำให้ทราบว่าเกษตรกรสามารถวางกลยุทธ์หรือวิธีการที่จะสร้างโอกาสหรือรับมือกับสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อกิจการได้

3.5) การวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนด้านการเงิน การเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจการ และสามารถเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการบริหารจัดการการทำการเกษตรของเราว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ รวมทั้งเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาจากสถาบันการเงินในกรณีที่ประสงค์จะกู้เพื่อนำมาลงทุนอีกด้วย ซึ่งจะทำให้ทราบ ว่าเกษตรกรจะสามารถสร้างความคุ้มค่าในการลงทุนเพียงใด

ผลจากการพัฒนาจะทำให้เกษตรกรทั่วไปมีความพร้อมสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ที่ทำการเกษตรสอดคล้องกับพื้นที่และสินค้า มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานร่วมกันและเป็นต้นแบบให้เพื่อนเกษตรกรได้ เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถพัฒนาเป็น Young Smart Farmer ที่มีขีดความสามารถด้านการเกษตรและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อประสิทธิภาพการผลิตการบริหารจัดการ การตลาดสินค้าเกษตร และเป็นผู้นำทางการเกษตรในท้องถิ่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นผู้มีจิตอาสา นำความรู้บริการประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนสามารถเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ในการพัฒนางานด้านการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มส่งเสริมอาชีพทางการเกษตร เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพการเกษตรที่สอดคล้องกับพื้นที่และสินค้า มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหาร ตลอดจนการสร้างรายได้ให้ครัวเรือน และชุมชน และกลุ่มยุวเกษตรกร เป็นแหล่งปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติที่ดีและมีใจรักอาชีพการเกษตร ตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรและ เคหกิจเกษตรขั้นพื้นฐาน จะส่งผลให้เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี ความอยู่ดีมีสุข มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และรักในอาชีพเกษตร จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการเกษตรในอนาคตต่อไป ■

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มโครงการพระราชดำริ
กองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตร

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ
โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยเกษตรกรทั่วไทย

เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประจำปีพุทธศักราช 2563 นี้ กรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกำหนดจัดงานพร้อมกันทุกจังหวัดทั่วประเทศ ระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 31 กรกฎาคม 2563

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงรับไว้ในพระราชานุเคราะห์ และทรงพระราชทานพระราชานุญาตอัญเชิญพระนามาภิไธยย่อไว้ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์โครงการฯ โดยเปิดให้บริการครั้งแรก เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2545 ตำบลบ้านหลวง อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี และได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ ให้บริการด้านวิชาการ ไปแก้ปัญหาให้เกษตรกร

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ เป็นโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเลขานุการฯ เน้นให้บริการแก้ปัญหาทางการเกษตรในเชิงรุก เป็นการให้คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ไปหาเกษตรกรที่ประสบปัญหาทางการเกษตร ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงนักวิชาการ เข้าถึงข้อมูลทางวิชาการ เทคโนโลยี องค์ความรู้ทางการเกษตร ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

โดยทำให้เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายที่มีปัญหาให้ได้รับบริการทางการเกษตรอย่างรวดเร็ว ทั่วถึงและครบถ้วน เช่น การวิเคราะห์ดิน การวินิจฉัยโรคพืช โรคสัตว์ โรคสัตว์น้ำ และการให้วัคซีนป้องกันโรค รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีและฝึกอบรมความรู้การเกษตรเพิ่มเติมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการในลักษณะประสานความร่วมมือการทำงานระหว่าง นักวิชาการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ ในแต่ละสาขา ทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง ดินและน้ำ ฯลฯ พร้อมด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือทางวิชาการด้านต่าง ๆ มาให้บริการในคลินิกเกษตรโดยสามารถเคลื่อนที่เข้าไปได้ถึงในระดับตำบล เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้ารับบริการทางการเกษตรได้อย่างถูกต้องครบถ้วนทุกด้านในคราวเดียวกัน

เกษตรกรกว่า 3 ล้านคน ได้รับบริการจนสามารถแก้ปัญหาได้

ตั้งแต่ปี 2545 - 2562 มีเกษตรกรเข้ารับบริการ จำนวน 3,652,948 ราย ซึ่งเกษตรกร 1 รายสามารถเข้ารับบริการได้มากกว่า 1 คลินิก จากผลการดำเนินงานเป็นรายคลินิก พบว่า เกษตรกรเข้ารับบริการคลินิกดินมากเป็นลำดับแรกคือ ร้อยละ 19.26 รองลงมาคลินิกปศุสัตว์ ร้อยละ 18.40 คลินิกพืช ร้อยละ 17.31 ประมง ร้อยละ 12.25 คลินิกชลประทาน ร้อยละ 8.91 คลินิกสหกรณ์ ร้อยละ 7.23 คลินิกกฎหมาย (สปก.) ร้อยละ 4.72 คลินิกอื่น ๆ (อารักขาพืช พืชสวน ขยายพันธุ์พืช แมลงเศรษฐกิจ เกษตรที่สูง วิศวกรรมเกษตร) ร้อยละ 4.04 คลินิกบัญชี ร้อยละ 4.03 คลินิกข้าว ร้อยละ 2.88 และคลินิกหม่อนไหม ร้อยละ 0.97 ตามลำดับ

กิจกรรมด้านคลินิกเกษตรที่เปิดให้บริการ ได้แก่ การให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์และวินิจฉัยโดยใช้อุปกรณ์และเครื่องมือทางห้องปฏิบัติการที่จำเป็น พร้อมจัดกิจกรรมเสริม เช่น การจัดฝึกอบรมระยะสั้น และการจัดนิทรรศการที่ตรงตามความต้องการของเกษตรกรหรือเป็นเทคโนโลยีที่เกษตรกรควรรู้ โดยการให้บริการของแต่ละคลินิกมีดังนี้

1. คลินิกดิน บริการให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์ วิจัยและให้บริการด้านวิเคราะห์ตรวจสอบดินและปุ๋ย

2. คลินิกพืช บริการให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัยและให้บริการด้านโรคแมลงศัตรูพืช วัชพืช สารพิษตกค้าง การขาดธาตุอาหารพืช วัตถุมีพิษทางการเกษตร

3. คลินิกปศุสัตว์ บริการให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัยโรคปศุสัตว์ การตรวจรักษาพยาบาลสัตว์ การฉีดวัคซีน การทำหมันสัตว์เลี้ยง การผสมเทียม การควบคุมโรคระบาด และการเลี้ยงสัตว์

4. คลินิกประมง บริการให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัยและรักษาโรคในสัตว์น้ำ การควบคุมโรคระบาดในสัตว์น้ำ การตรวจคุณภาพน้ำ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

5. คลินิกข้าว บริการให้คำปรึกษา ตรวจวิเคราะห์ วินิจฉัย และให้บริการด้านโรค/แมลงศัตรูพืช วัตถุมีพิษ และคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าว หรือนวัตกรรมที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

6. คลินิกชลประทาน บริการให้คำปรึกษา แนะนำการบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาแหล่งน้ำ และการให้น้ำแก่พืช

7. คลินิกสหกรณ์ บริการให้คำปรึกษา แนะนำการจัดตั้งสหกรณ์ การบริหารงานในสหกรณ์ และความรู้เกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับสหกรณ์

8. คลินิกบัญชี บริการให้คำแนะนำการจัดทำบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน

9. คลินิกกฎหมาย บริการให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานความรู้ด้านกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

10. คลินิกหม่อนไหม บริการให้คำปรึกษา แนะนำ และจัดนิทรรศการให้ความรู้เรื่องหม่อนไหม การปลูกหม่อนผลสด ติดต่อขอรับไข่ไหมและพันธุ์หม่อน การแปรรูปผลผลิตจากหม่อนและไหม การผลิตไวน์ การคั่วชาใบหม่อน น้ำหม่อน รวมถึงให้คำแนะนำวิธีการเลี้ยงไหมแบบหัตถกรรมตลอดจนการ ขอใบรับรองผลิตภัณฑ์มาตรฐานผ้าไหมไทย และการแก้ไขปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืชในหม่อน เป็นต้น

11. คลินิกอื่น ๆ ได้แก่

1. **คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านอารักขาพืช** บริการให้คำปรึกษา คำแนะนำ และจัดนิทรรศการศัตรูธรรมชาติ การผลิตเชื้อจุลินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ในข้าว พืชไร่ ไม้ผล และพืชผัก เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มา บิวเวอเรีย เชื้อราเมตตาไรเซียม เป็นต้น
2. **คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านพืชสวน** บริการให้คำปรึกษา แนะนำเกี่ยวกับพืชสวน การผลิตและขยายพันธุ์ไม้ผล ไม้ดอกไม้ประดับ ให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูไม้ผล แนะนำการดูแลรักษา ความรู้เรื่องการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน พร้อมสนับสนุนต้นพันธุ์ไม้ผล และแจกเอกสารคำแนะนำ
3. **คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านขยายพันธุ์พืช** บริการให้คำปรึกษาเรื่องการขยายพันธุ์พืช พร้อมทั้งแจกพันธุ์พืชให้กับเกษตรกรที่สนใจรวมถึงพันธุ์พืชจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เช่น กล้วยเนื้อเยื่อ ต้นคาวตอง ต้นน้ำเต้าพริก มะเขือ เป็นต้น

> เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และยังผลให้เกษตรกรเกิดความมั่นคงในอาชีพทางการเกษตรให้มีความมั่นคงทางรายได้และเกิดความยั่งยืนต่อไป

4. คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านแมลงเศรษฐกิจ บริการให้ความรู้เรื่องผึ้ง เช่น ชีววิทยาผึ้ง ขั้นตอนวิธีการเลี้ยงผึ้งพร้อมแจกเอกสารเผยแพร่การเลี้ยงผึ้ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง รวมถึงการแนะนำให้เกษตรกรเพาะเลี้ยงแมลงเศรษฐกิจ ได้แก่ การเลี้ยงจิ้งหรีด พันธุ์ทองลาย พันธุ์ทองดำ และพันธุ์ทองแดง เพื่อการจำหน่าย พร้อมแจกเอกสารคำแนะนำ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแมลงเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มรายได้

5. คลินิกส่งเสริมเกษตรที่สูง บริการให้คำปรึกษาและแนะนำองค์ความรู้ เรื่อง การปลูกพืชเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความรู้เรื่องการปลูกกาแฟ การแปรรูปผลผลิตจากชา และสนับสนุนพันธุ์พืชให้กับเกษตรกร

6. คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตร บริการให้คำปรึกษา แนะนำ และให้บริการเกี่ยวกับจักรกลการเกษตร เช่น แจกเอกสารการซ่อมบำรุงเบื้องต้น ระบบการให้น้ำที่เหมาะสมสำหรับพืช (ในพืชไร่ ไม้ผล พืชสวน พืชผัก) และการไถกลบตอซังโดยไม่เผาฟาง

7. คลินิกส่งเสริมการเกษตรด้านเยาวชนเกษตรอาเซียน ให้บริการฝึกอบรมด้านการเกษตรระยะสั้น เช่น การเพาะถั่วงอกมือถือปลอดภัยสารพิษ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งการแจกพันธุ์พืช

นับได้ว่าโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ เป็นอีกหนึ่งโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยเกษตรกรไทยทั่วประเทศ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทั้งหมด น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงจัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างวันที่ 22 กรกฎาคม - 31 กรกฎาคม 2563 โดยมีกิจกรรม พิธีลงนามถวายพระพร พิธีกล่าวคำถวายพระพรชัยมงคล การแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ รวมถึงการให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และยังผลให้เกษตรกรเกิดความมั่นคงในอาชีพทางการเกษตรมีความมั่นคงทางรายได้และเกิดความยั่งยืนต่อไป ■

เรียบเรียง-ภาพ : นายวีรสุทธิ์ โฮสูงเนิน
สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ในแผ่นดินทองที่ศรีบุญเรือง

นายสุริยา ธงชัย ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 181 บ้านปาคา หมู่ที่ 2 ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เล่าให้ฟังว่า จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตอนเป็นหนุ่มประกอบอาชีพธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง และเปิดศูนย์ฝึกพัฒนาฝีมือแรงงาน เขต 6 จังหวัดขอนแก่น ทำมาตลอดเกือบ 20 ปี เมื่อวัยเข้าสู่ อายุ 40 ปี เริ่มเกิดความเบื่อหน่ายและอยากใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมาสร้างฝันที่ตนเองเคยวาดฝันไว้ กับความรู้ด้านไม้ผลที่ตัวเองชอบให้เป็นจริง จึงได้ออกมาประกอบอาชีพการเกษตร โดยได้นำมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองมาปลูก จำนวน 20 ไร่ ในปี พ.ศ. 2559 ผลผลิตออกมาได้รับการตอบรับดีมาก จึงได้ขยายพื้นที่ปลูกจนถึงปัจจุบัน 41 ไร่ และแผนที่วางไว้จะปลูกเพิ่มขึ้นอีกในปี 2563 จำนวน 4 ไร่ และปี 2564 จำนวน 7 ไร่

ความคิดริเริ่มและความพยายามฟันฝ่าอุปสรรคในการสร้างผลงาน

นายสุริยา ธงชัย ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 มาเป็นกรอบแนวคิด ให้สามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน คำว่า พอเพียง คือ การดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง โดยตั้งอยู่บนหลักสำคัญสามประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การพึ่งพาตัวเองได้เป็นเพียงส่วนเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเมื่อทุกคนสามารถดูแลตัวเอง และครอบครัวได้แล้ว ขั้นต่อไปอาจทำการพัฒนาธุรกิจ โดยมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบแปลงใหญ่มะม่วง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการรวมกลุ่มกันนั้น ไม่จำกัดเฉพาะการรวมกลุ่มของชาวบ้าน เกษตรกร ในรูปของสหกรณ์ การทำงานในเมืองก็สามารถมีการรวมกลุ่มกันได้ เช่น การแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ในการทำธุรกิจของกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน การแลกเปลี่ยนแนวคิดการลงทุน เพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ รวมไปจนถึงการแบ่งปันความช่วยเหลือส่งกลับคืนสู่สังคม ไปสู่กลุ่มที่ยังต้องการความช่วยเหลืออยู่ เช่น กิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

นายสุริยา ธงชัย เล่าให้ฟังอีกว่า ปัจจุบัน อายุ 57 ปี ทิ้งธุรกิจรับเหมามาสานฝันปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ สีทอง เดิมเป็นคนอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เปิดศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน เขต 6 จังหวัดขอนแก่น ฝึกอบรมคนให้ไปทำงานต่างประเทศ และเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างทั่วไปด้วย อีกทั้งเคยเดินทางไปทำงานต่างประเทศ (ช่างเชื่อมโลหะ) เช่น ไต้หวัน 2 ปี, คูเวต 1 ปี, สิงคโปร์ 1 ปี, ดูไบ 1 ปี และอิหร่าน 2 ปี เคยได้รับค่าตอบแทนประมาณเดือนละ 50,000 บาท เมื่อปี พ.ศ. 2548 ได้กลับมาทำการเกษตรที่อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น รวมกลุ่มปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ และส่งออกไปขายต่างประเทศ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ต่อมาปี พ.ศ. 2559 ได้มีแนวคิดที่จะขยายพื้นที่การปลูกมะม่วง จึงได้ย้ายมาเริ่มพัฒนาพื้นที่บ้านป่าคา ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเดิมเคยปลูกข้าว และปลูกอ้อยโรงงาน ได้ปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นการเกษตรแบบผสมผสาน เน้นการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองเป็นพืชหลัก จำนวน 20 ไร่

การนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมกับพื้นที่ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

ปี พ.ศ. 2559 นำรถแทรกเตอร์เข้าไถปรับพื้นที่ เพื่อเตรียมปลูกไม้ผล ได้ไปปรึกษาขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบุญเรือง โดยนายไพรทอง อินาวัง เกษตรตำบลยางหล่อ ให้คำแนะนำว่า ควรปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองตามที่นายสุริยาเคยทำได้ดีจากอำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น เพราะมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง กำลังเป็นที่ต้องการของตลาด หาตลาดง่าย ได้ราคาสูง หลังจากได้คำแนะนำแล้ว ก็เริ่มต้นจากต้องมีแหล่งน้ำที่เพียงพอ จึงได้ขุดดินออกไปถมที่เป็นที่อยู่อาศัย ได้สระน้ำขนาดประมาณ 2 ไร่ และขุดเจาะบ่อบาดาล ขนาด 5 นิ้ว จำนวน 1 บ่อ สวนมะม่วงที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นสวนมะม่วงแห่งแรกของหมู่บ้านที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด

การปลูกและการดูแลรักษาสวนมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

1. **จัดเตรียมกิ่งพันธุ์มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง** ขยายต้นตอได้ด้วยตัวเอง จึงทำให้สามารถลดต้นทุน ค่ากิ่งพันธุ์มะม่วงได้ ขยายพันธุ์มะม่วงด้วยวิธีการเสียบยอด และทาบกิ่ง ใช้มะม่วงแก้วขมิ้นเป็นต้นตอ โดยการเพาะต้นตอเอง ซึ่งมีวิธีการซื้อเมล็ดมะม่วงแก้วขมิ้น 1.50 บาทต่อเมล็ด นำไปเพาะเมล็ดลงถุงดำ ให้ต้นตอมีความสูงประมาณ 1 เมตรและนำกิ่งพันธุ์มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองมาเสียบยอดกับต้นตอ เลี้ยงต้นมะม่วงไว้ในถุงประมาณ 1 ปี จึงนำไปปลูกลงดินหรือนำออกจำหน่ายได้

2. **การเตรียมดินปลูก** โดยปลูกระยะห่างระหว่างแถว 5 เมตร และระยะห่างระหว่างต้น 4 เมตร ขุดหลุม ขนาด 50 x 50 เซนติเมตร โดยแยกหน้าดินไว้ด้านหนึ่ง คลุกเคล้าปุ๋ยคอกที่หมักทิ้งไว้ รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอก จำนวน 10 กิโลกรัม ก่อนเอากิ่งพันธุ์ลงปลูกจนครบพื้นที่ 35 ไร่

3. **วิธีการให้น้ำ** ต้นมะม่วงแต่ละต้นวางระบบการให้น้ำแบบน้ำหยด และวางระบบหัวเจ็ทสเปรย์ไว้ประจำทุกต้น ใช้ปั๊มแรงดันสูงสูบน้ำจากบ่อบาดาล ผ่านท่อส่งขนาดศูนย์กลาง 2 นิ้ว ส่งไปตามท่อพีวีซี เป็นสายหลัก เข้าไปในสวน ก่อนแยกเข้าท่อพีอีหัวเจ็ทสเปรย์ ขนาด ½ นิ้ว การให้น้ำปล่อยสลับกันแต่ละแถว เน้นการให้น้ำช่วงเช้า - เย็น ประมาณ 4-5 นาทีต่อครั้ง หรือความถี่ของการให้น้ำขึ้นอยู่กับสภาพการณ์

4. **การให้ปุ๋ย**
   - ให้ปุ๋ยคอกหมักค้างปี ปีละ 2 ครั้ง ประมาณต้นละ 10 กิโลกรัมต่อครั้ง
   - ให้ปุ๋ยทางใบ 2-3 ครั้งต่อปี สลับกันไป ปุ๋ยทางใบเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ชนิดผงผสมน้ำฉีดพ่นทางใบ ราคา 1,000 บาทต่อกล่อง (1 ปี ใช้จำนวน 3 กล่อง)

5. **การห่อผลมะม่วง** เพื่อป้องกันผิวมะม่วงเสียดสีกันหรือกระแทกกับกิ่ง ป้องกันโรคและแมลง ทำให้สีผิวสวย ลูกมีขนาดโตขึ้น ทางสวนเลือกใช้วัสดุห่อผลมะม่วง ถุงกระดาษคาร์บอน ข้างนอกจะเป็นสีน้ำตาลผิวมันน้ำไม่เกาะ ด้านในสีดำ เมื่อห่อไปแล้วจะทำให้มะม่วงน้ำดอกไม้ สีเขียวนวล ผลโตไม่มีไข่แมลงวันทอง หรือแมลงวันทองเจาะ ถ้าเป็นน้ำดอกไม้สีทอง ผิวจะเป็นสีเหลืองทองสวยงาม

6. การเก็บผลผลิต สังเกตเมื่อผลเริ่มแก่ หรือสังเกตจากถุงห่อผลมะม่วงที่ทำสัญลักษณ์ เช่น หมายเลข 1 หมายถึงห่อชุดแรก หมายเลข 2 และ 3 ตามลำดับ จะเริ่มแกะห่อชุดแรก สังเกตก้นผลมะม่วงเริ่มเหลืองจึงเก็บ เลือกผลที่แก่จัดเพื่อลดปัญหาการบ่ม ผลมะม่วงที่ได้มีผิวสีเหลืองอร่ามนวลงามไร้ตำหนิ ผิวเต่งตึง ผลใหญ่ ผลไหนที่ยังไม่แก่ก็ปล่อยไว้ก่อน รอเก็บชุดต่อไป ทยอยเก็บไปเรื่อย ๆ จนหมด ดังนั้นผลผลิตจึงออกเป็นระยะ ๆ มีไม่มากจนเกินไป ช่วยให้สามารถบริหารการตลาดได้ง่าย

7. วิธีการบ่ม เพื่อให้การสุกของมะม่วงสม่ำเสมอพร้อมสำหรับการจำหน่ายหรือบริโภค และลดความเสี่ยงจากการเน่า การบ่ม ทางสวนจะบ่มด้วยแก๊สอะเซทธีลีน หรือถ่านแก๊สที่ห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์ใส่ถุงพลาสติก ในอัตรา 50 กรัม ต่อมะม่วงประมาณ 20 กิโลกรัม โดยต้องระวังอย่าให้ผลมะม่วงสัมผัสกับถ่านแก๊ส ทำการปิดคลุมด้วยผ้าใบ 1-2 คืน ก่อนเปิดผ้าใบเพื่อให้มะม่วงเริ่มสุก

8. การผลิตมะม่วง GAP ได้ขอคำปรึกษาจากนายไพรทอง อินาวัง เจ้าพนักงานการเกษตรชำนาญงานรับผิดชอบตำบลยางหล่อ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) สำหรับมะม่วง อยู่ในช่วงกำลังดำเนินการขอใบรับรองแหล่งผลิต GAP พืช ในปี พ.ศ. 2563 นี้

ความยั่งยืนในอาชีพสวนมะม่วง

ปี พ.ศ. 2561 ได้ถ่ายทอดความรู้การปลูกมะม่วงให้กับเกษตรกรและผู้ที่สนใจ และมีสมาชิกรวมกลุ่มกัน สามารถจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่มะม่วง การเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่นั้น ถือเป็นทางเลือกใหม่ ที่ดีกว่า เพราะได้รับความรู้ใหม่ เทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในด้านการบริหารจัดการ นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่สมาชิกกลุ่มปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

ปี พ.ศ. 2563 จึงรวบรวมสมาชิกผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ในอำเภอศรีบุญเรือง จำนวน 18 ราย พื้นที่ 332 ไร่ เพื่อยื่นขอเข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (มะม่วง) ปี 2564 เพราะผลผลิตของสมาชิกเริ่มออกสู่ตลาดแล้ว

ในอนาคตได้วางแผนไว้ว่า จะมีโครงการก่อสร้างโรงงานรวบรวมผลผลิตและบรรจุผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ ที่ได้มาตรฐาน GMP ต่อไป

> มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ปลูกครั้งเดียวเก็บเกี่ยวได้ตลอด การดูแลรักษาก็ไม่ยาก ดังนั้นอยากจะแนะนำเกษตรกรที่สนใจอยากจะปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนา ทำไร่อ้อย หันมาปลูกไม้ผลโดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

นายกมล โสพัฒน์ เกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู กล่าวว่า การปลูกไม้ผลโดยเฉพาะมะม่วง ซึ่งเป็นพืชดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณ มีการรับประทานอยู่เป็นประจำ ตลาดต่างประเทศและในประเทศ มีความต้องการมาก โดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ปลูกครั้งเดียวเก็บเกี่ยวได้ตลอด การดูแลรักษาก็ไม่ยาก ดังนั้นอยากจะแนะนำเกษตรกรที่สนใจอยากจะปรับเปลี่ยนพื้นที่ทำนา ทำไร่อ้อย หันมาปลูกไม้ผลโดยเฉพาะมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง

นอกจากนี้นายสุริยา ธงชัย ยังเป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.เครือข่าย) ประเภททำสวนมะม่วง ตำบลยางหล่อ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู และ ได้รางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 จากการประกวดเกษตรกรดีเด่นระดับจังหวัดหนองบัวลำภู ปี 2563 สาขาทำสวน อีกด้วย

หากเกษตรกรท่านใดสนใจอยากศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ติดต่อสอบถามได้ที่นายสุริยา ธงชัย หมายเลขโทรศัพท์ 09 8505 1746 หรือสำนักงานเกษตรอำเภอศรีบุญเรือง หมายเลขโทรศัพท์ 0 4235 3784 ■

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
ข้อมูล : นิตยสาร “ที่นี่แปดริ้ว”

หมี่กรอบ ความอร่อยที่ลงตัว
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้

นำอัตลักษณ์ภูมิปัญญาผสมผสานธุรกิจสมัยใหม่ปรับเข้าสู่ไลฟ์สไตล์ในปัจจุบัน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้ เป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจัดตั้งขึ้นโดยสำนักงานเกษตรอำเภอบางคล้า เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2545 สมาชิก จำนวน 15 คน ประธานวิสาหกิจชุมชน คุณทองพูล ศรีวรานันท์ ที่ทำการตั้งอยู่ เลขที่ 39/4 หมู่ที่ 1 ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

> “ในการทำการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย กลุ่มจะใช้กลยุทธ์ปรุงสดให้ลูกค้าชม โดยเฉพาะที่ตลาดน้ำบางคล้า จะมีการปรุงสดทุกวันที่เปิดจำหน่าย เป็นการเพิ่มยอดขายที่ได้ผลดีมาก”

เรื่องราวของผลิตภัณฑ์

ตั้งแต่จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้ขึ้นมา มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิดโดยใช้วัตถุดิบของท้องถิ่น เช่น มะขามแก้ว มะม่วงกวน แต่มีปัญหาเรื่องวัตถุดิบไม่มีตลอดทั้งปี จึงได้มีการจัดประชุมระดมความคิดว่าจะผลิตสินค้าอะไรที่สามารถตอบสนองออเดอร์ได้ตลอดทั้งปี ได้ข้อสรุปว่าควรผลิตหมี่กรอบ ซึ่งเป็นอาหารไทย ภูมิปัญญาไทย ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ใช้รับประทานเป็นอาหารว่าง หรือเป็นกับข้าวก็ได้ ประกอบกับที่ตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า เป็นแหล่งของการผลิตน้ำตาลโตนดจากต้นตาล คุณภาพดี มีกลิ่นหอม รสหวานเป็นพิเศษ จึงได้นำน้ำตาลปี๊บจากต้นตาลโตนดที่ผลิตในชุมชน ใหม่สดทุกวันมาเป็นส่วนผสมของหมี่กรอบสูตรต่าง ๆ คลุกเคล้าให้เข้ากันกับน้ำซอสที่มีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ ได้หมี่กรอบสูตรต่าง ๆ ที่อร่อยลงตัว มีเอกลักษณ์ของความเป็นอาหารไทยโบราณ และยังเป็นการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบภายในชุมชนอีกด้วย

ที่มาของแบรนด์ “คุณย่าพูล”

หลังจากได้รับการฝึกอบรม เรียนรู้เรื่องการสร้างแบรนด์จากหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทางกลุ่ม จึงได้ปรึกษากันที่จะสร้างแบรนด์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หมี่กรอบ โดยพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์นี้เป็นอาหารไทยโบราณ ดังนั้นหากจะสร้างแบรนด์ให้ลูกค้าศรัทธาก็ควรจะเป็นชื่อของผู้สูงอายุหรือคนแก่ที่เป็นเจ้าของสูตรอาหารนี้ จึงได้สร้างแบรนด์ **“คุณย่าพูล”** ขึ้นมา ซึ่งคุณย่าพูลมีตัวตนจริง ๆ ก็คือ **คุณทองพูล ศรีวรานันท์** ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้ นั่นเอง

สินค้าที่ผลิตและกลุ่มเป้าหมาย

หมี่กรอบ เป็นอาหารพื้นบ้านแต่โบราณ ทำรับประทานในละแวกบ้านใกล้เรือนเคียง เก็บรักษาได้ไม่นาน ทำแล้วก็ต้องรับประทานให้หมด กลุ่มจึงได้นำภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมาดัดแปลงเป็นการค้าสร้างรายได้ ผ่านขั้นตอนการผลิตที่สะอาด ถูกหลักอนามัย ได้รับการรับรองมาตรฐานจาก อย. ผ่านการคัดสรรเป็น OTOP ระดับ 5 ดาว (ปี 2555) โดยนำมาบรรจุกล่องที่ทันสมัย ทำให้หมี่กรอบทั้ง 2 สูตร คือ สูตรโบราณ (ดั้งเดิม) และสูตรสมุนไพร คงรสชาติกรอบอร่อยเหมือนเดิม มีอายุการเก็บรักษาไว้ยาวนานขึ้น สามารถส่งไปขายตามร้านค้า ร้านของฝาก จำหน่ายให้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ ผู้บริโภคภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งห้างสรรพสินค้าชั้นนำของประเทศได้

การเพิ่มกลุ่มเป้าหมายใหม่

ทางกลุ่มได้รับความรู้จากการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงคิดที่จะพัฒนาปรับปรุงรสชาติของหมี่กรอบที่เดิมมีแต่สูตรโบราณ และสูตรสมุนไพรเท่านั้น โดยคิดค้นเพิ่มสูตรหมี่กรอบให้หลากหลาย เพิ่มมูลค่าทางอาหารให้มากขึ้น เช่น สูตรธัญพืช เพื่อคนที่รักสุขภาพ สูตรต้มยำกุ้ง เพื่อผู้ที่ชอบรสชาติที่แปลกใหม่ สูตรมันกุ้งที่กลมกล่อม ซึ่งเป็นตัวเลือกสำหรับลูกค้าเป้าหมายใหม่ ได้ทดลองสูตรใหม่ ๆ ไม่เบื่อและจำเจ จะทำให้ลูกค้าอยู่กับสินค้าของเราได้นานขึ้น และเพิ่มกลุ่มลูกค้าจากผู้สูงอายุมาเป็นกลุ่มวัยรุ่น และคนสมัยใหม่มากขึ้น

แนวคิดของผลิตภัณฑ์ใหม่

การนำอัตลักษณ์ภูมิปัญญาแต่ดั้งเดิมมาผสมผสานการทำธุรกิจสมัยใหม่ ปรับให้เข้าสู่ชีวิตไลฟ์สไตล์ในปัจจุบัน กลุ่มจึงได้มีแนวคิดที่จะผลิตหมี่กรอบให้มีความทันสมัยขึ้น โดยมีลักษณะเป็นก้อนพอดีคำ เพื่อความสะดวกในการรับประทาน พกพาไปได้ทุกที่ หิวเมื่อไรก็เปิดกล่องรับประทานได้เลย และยังใช้บรรจุภัณฑ์ที่สวยงามสะอาด ไม่ปนเปื้อน อายุสินค้าเก็บได้นาน 1 เดือน ทางกลุ่มเชื่อว่าจะเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น

กลุ่มวัยทำงาน ที่ต้องการความสะดวกสบายอย่างแน่นอน และยังคงรักษากลุ่มลูกค้าเดิมไว้ได้ด้วย

นอกจากนี้กลุ่มยังได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และมาตรฐานการผลิตสินค้า OTOP เกษตรแปรรูป ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ใหม่ เป็นเมอแรงค์มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ซึ่งในพื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา มีมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ที่เป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพและปริมาณมาก กรมส่งเสริมการเกษตรจึงร่วมกับศูนย์นวัตกรรมอาหารและบรรจุภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบในท้องถิ่น เป็นผลิตภัณฑ์เมอแรงค์มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง ที่มีรสชาติอร่อย รับประทานง่าย เหมาะกับทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ ที่ต้องการซื้อไปรับประทานเอง หรือเป็นของฝากอีกด้วย

การตลาดและแหล่งจำหน่าย

ปัจจุบันหมี่กรอบตรา **“คุณย่าพูล”** มีผลิตภัณฑ์ให้เลือกซื้อหาตามความชอบ จำนวน 10 สูตร ได้แก่ **สูตรโบราณ (ดั้งเดิม) สูตรสมุนไพร สูตรธัญพืช สูตรต้มยำกุ้ง สูตรมันกุ้ง สูตรใบเตย สูตรสับปะรด สูตรมะเขือเทศราชินี สูตรข้าวกล้องไรซ์เบอร์รี สูตรมะม่วง 3 รส** ผลิตภัณฑ์น้ำหนักสุทธิ 110 กรัม ราคากล่องละ 35 บาท โดยจำหน่ายอยู่ที่วัดสมานรัตนารามทุกวัน ตลาดน้ำบางคล้าทุกวันเสาร์ อาทิตย์ ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ เช่น เดอะมอลล์ สยามพารากอน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจำหน่ายที่แม็กแวลู ปั๊มน้ำมันปตท.ร้านจิ๊ฟฟี่ ร้านขายของฝากหลายแห่งในจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งจำหน่ายทางระบบขนส่งพัสดุไปรษณีย์อีกหลายจังหวัด ในการทำการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย กลุ่มจะใช้กลยุทธ์ปรุงสดให้ลูกค้าชม โดยเฉพาะที่ตลาดน้ำบางคล้า จะมีการปรุงสดทุกวันที่เปิดจำหน่าย เป็นการเพิ่มยอดขายที่ได้ผลดีมาก

สนใจผลิตภัณฑ์สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ คุณบุญมี ศรีสุข ที่ปรึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้ หมายเลขโทรศัพท์ 0 3813 3174 หรือ 08 1928 8216 ■

เรียบเรียง : สุรนันท์ หลำริว สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
ข้อมูล-ภาพ : กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ กลุ่มโสตทัศนูปกรณ์ สำนักงานเลขานุการกรม

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 **นายธนา ชีรวินิจ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมด้วยนายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ร่วมประชุมหารือกับบริษัท บิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด ณ ห้องประชุม 115 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อพิจารณาการรับซื้อผลผลิตคุณภาพจากระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ นำร่องสินค้าเป้าหมาย ได้แก่ กล้วยและอะโวคาโด ซึ่งมีแผนจัดทำบันทึกความเข้าใจในข้อตกลง (MOU) ความร่วมมือซื้อขายผลผลิตและพัฒนาเกษตรกรร่วมกัน โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้เตรียมความพร้อมกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการรับรองมาตรฐาน GAP ไว้แล้ว

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2563 **นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** พร้อมด้วยคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร เปิดตัวโครงการ กสก. ร่วมใจ ลดใช้พลังงาน ณ บริเวณลานอเนกประสงค์หน้าอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์พิเศษ ทำนอง สิงคาลวณิช อาคาร 1 กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นการรณรงค์สร้างค่านิยมและจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เห็นความสำคัญ ในการใช้สาธารณูปโภคของหน่วยงานอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2563 **นางกุลฤดี พัฒนะอิ่ม รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** เป็นประธานการประชุมติดตามความก้าวหน้าโครงการเข้าร่วมงานมหกรรมพืชสวนโลก The International Horticultucal Exposition : EXPO 2022 Floriade Almere ณ ห้องประชุม 4/2 กรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลให้การเตรียมการจัดงานเกิดความล่าช้ากว่ากำหนด แต่ไม่มีผลกระทบกับกำหนดการสำคัญต่าง ๆ ของการจัดงาน ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะหน่วยงานหลัก ได้ร่วมกันปรับแผนการดำเนินการโครงการดังกล่าวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2563 **นายชาตรี บุญนาค รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ลงพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจชุมชนบ้านโคกสว่าง อำเภอแวงใหญ่ ซึ่งได้รวมกลุ่มผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแตนให้มีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัว จำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว มีชื่อเสียงของอำเภอแวงใหญ่และเป็นธุรกิจที่ทำรายได้ให้กับคนในชุมชน รวมทั้งตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้เศรษกิจพอเพียงชุมชนบ้านสระแก้ว อำเภอชนบท ซึ่งได้รวมกลุ่มผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษ ได้รับมาตรฐานอินทรีย์ ทั้งนี้ได้ร่วมวางแผนกับเครือข่ายเพื่อนำผลิตภัณฑ์วางจำหน่ายในตลาดค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) พร้อมเป็นแหล่งธนาคารอาหาร (Food Bank) เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนเกษตรและชุมชนอีกด้วย

เมื่อที่ 26 มิถุนายน 2563 **นายทวี มาสขาว รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานโครงการบ้านพอเพียงเลี้ยงชีวิตสู้โควิด-19 ณ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตรจังหวัดระยอง โดยได้เน้นย้ำการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตการทำงาน อย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ทั้งเกษตรกรและหน่วยงานของจังหวัด นอกจากยังได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ รวมทั้งเยี่ยมชมแปลงพืชสมุนไพรสับปะรดประดับ ทุเรียน และปลูกต้นรวงผึ้งอีกด้วย

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2563 **นายอาชว์ชัยชาญ เลี้ยงประยูร รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร** ลงพื้นที่จังหวัดตาก ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอท่าสองยาง สำนักงานเกษตรอำเภอแม่ระมาด พร้อมรับทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งตรวจเยี่ยมศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ บ้านพะกอยวา ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรบนพื้นที่สูงของชนเผ่าปะกาเกะญอ และเป็นต้นแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ผสมผสานกับการจัดการพื้นที่ที่เหมาะสมกับพื้นที่การเกษตร ร่วมกับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีอยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่ ตามแนวคิดโคก-หนอง-นา โมเดล อย่างเป็นระบบ

เรียบเรียง - ภาพ : กองวิจัยและพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร
เดินหน้าศึกษารูปแบบการส่งเสริมฯ เพื่อลดสารเคมีพืชผักและไม้ผล

ตอนที่ 3

"ปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกพริกสู่วิถีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์"

ลดการใช้สารเคมีในพริกของเกษตรกรจังหวัดน่าน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรเริ่มหันมาปลูกพริกเพื่อการค้า ซึ่งปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่การปลูกพริกก็ประสบปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช ซึ่งเกษตรกรขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดอย่างถูกวิธี ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพผลผลิตพริกที่ออกสู่ตลาดไม่ดีเท่าที่ควร

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวเป็น **"โจทย์ของพื้นที่"** ให้ทีมวิจัยที่ประกอบด้วยนักส่งเสริมการเกษตรในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและกลุ่มเกษตรกรที่อาสาเป็นนักวิจัยท้องถิ่น มาร่วมกันค้นหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรแปลงใหญ่เป็นกลไกหลักในการทำงาน ผ่านการจัดเวทีชุมชน เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างทีมวิจัย

"กิจกรรมเพื่อให้รู้จักตนเอง" ได้แก่ กิจกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์ ต้นทุน และปัญหาการผลิตพริก ซึ่งพบว่า นักวิจัยท้องถิ่นมีการใช้สารเคมีและสารชีวภัณฑ์ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

"กิจกรรมการตรวจเลือดเพื่อหาระดับสารเคมีตกค้างในเลือด" พบว่ามีนักวิจัยท้องถิ่นเพียง 1 รายที่ผลเลือดปกติ อยู่ในระดับมีความเสี่ยงร้อยละ 61.9 และไม่ปลอดภัยร้อยละ 33.3 ทำให้เกษตรกรเริ่มตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว

"กิจกรรมวิเคราะห์การตลาดด้วย BMC (Business Model Canvas)" พบว่าช่องทางการจำหน่ายพริกของกลุ่มยังมีน้อย ควรทำการแปรรูปเพื่อเพิ่มช่องทางตลาดใหม่ ๆ

“กิจกรรมแปลงทดสอบเทคโนโลยี” เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเทคโนโลยีตามหลักวิชาการกับสิ่งที่นักวิจัยท้องถิ่นปฏิบัติ โดยคัดเลือกนักวิจัยท้องถิ่นจำนวน 3 ราย ที่สมัครใจและต้องการเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ จากนั้นร่วมกันคัดเลือกเทคโนโลยีที่จะทดสอบในแต่ละแปลงจากทักษะและประสบการณ์ที่นักวิจัยท้องถิ่นเคยปฏิบัติมาก่อน จำนวน 4 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 การปลูกพริกโดยใช้ชีวภัณฑ์

วิธีที่ 2 การปลูกพริกโดยใช้สารเคมี

วิธีที่ 3 การปลูกพริกโดยใช้ชีวภัณฑ์ร่วมกับสารเคมี

และวิธีที่ 4 การปลูกพริกตามวิธีปฏิบัติของเกษตรกร

ภายใต้กติกาที่นักวิจัยท้องถิ่นต้องสำรวจและบันทึกข้อมูลโรคและแมลงที่พบในแปลงทดสอบ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่าวิธีที่ 1 การปลูกพริกโดยใช้สารชีวภัณฑ์ คือ ไตรโคเดอร์มา 250 กรัมผสมน้ำ 20 ลิตร เชื้อราบิวเวอเรีย 200 กรัมผสมน้ำ 20 ลิตร และเชื้อ *Bacillus subtilis* (BS) 200 กรัม ผสมน้ำ 20 ลิตร และวิธีที่ 3 การปลูกพริกโดยใช้ชีวภัณฑ์ร่วมกับสารเคมี สามารถควบคุมการทำลายของแมลงศัตรูและการระบาดของโรคได้ ทั้ง 2 วิธีนี้สามารถลดการใช้สารเคมีในพริกได้เหมาะสม

ส่วนกิจกรรมเสริมความรู้

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม

กิจกรรมแรก คือ **“กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วม”** เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพริก อาทิ การวินิจฉัยโรคในพริก เพื่อให้ทราบอาการ และสาเหตุของโรคที่พบบ่อย เช่น โรครากเน่าโคนเน่าพริก โรคกุ้งแห้งหรือแอนแทรคโนส (Anthracnose) โรคใบจุด (Leaf spot) โรคเน่าเปียกหรือราขนแมวในพริก รวมถึงการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างไตรโคเดอร์มากำจัดเชื้อราในพริก

กิจกรรมที่สอง คือ **“การศึกษาดูงานแบบมีส่วนร่วม”** ทำให้นักวิจัยท้องถิ่นได้ **“เปิดมุมมองใหม่”** จากการได้เรียนลัดประสบการณ์ของเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ก่อเกิดเป็น **“แรงบันดาลใจ”** ในการสร้าง **“เป้าหมาย”** เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยนักวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันกำหนดประเด็นการดูงานตามความต้องการ คือ การผลิตพริกปลอดภัยโรคและแมลงศัตรูพริก การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาด หลังจากการศึกษาดูงานมีการสรุปบทเรียนร่วมกันในเวทีชุมชน พบว่าสิ่งที่นักวิจัยชุมชนได้เรียนรู้ คือ การนำแนวคิดการผลิตแบบอินทรีย์มาประยุกต์ใช้ในการปลูกพริก การปลูกพืชแบบผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงจากโรค แมลง รวมทั้งการปลูกพริกหลากหลายสายพันธุ์เพื่อรองรับการแปรรูปเป็นพริกป่นในอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้ปิดท้ายด้วย **“กิจกรรมสรุปผลและคืนข้อมูลการดำเนินงานโครงการวิจัย”** ที่ทีมวิจัยได้นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน โดยคัดเลือกข้อมูลที่ **“ทรงพลัง”** และ **“สร้างผลกระทบ”** ต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของนักวิจัยท้องถิ่น คือ **ผลการตรวจสารพิษในเลือด**ที่ลดลงจากที่มีความเสี่ยงก่อนทำการวิจัยมาอยู่ในระดับปลอดภัยหลังจากทำการวิจัย **ข้อมูลต้นทุนการผลิต** เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณผลผลิตแล้ว พบว่าต้นทุนการผลิตตามกรรมวิธีการใช้สารชีวภัณฑ์จะมีต้นทุนต่ำที่สุด แต่ให้ผลผลิตเฉลี่ยไม่แตกต่างจากกรรมวิธีอื่น และจากการนำผลผลิตไปตรวจสารพิษตกค้างไม่พบสารเคมีกลุ่มออแกโนเฟสเฟต กลุ่มคาร์บาเมต กลุ่มไพเรทรอย และกลุ่มออแกโนคลอรีนตกค้างในผลผลิต

ตลอดระยะเวลาของกระบวนการวิจัย นักวิจัยท้องถิ่นเกิดความตระหนักต่อการของลดการใช้สารเคมีในแปลงพริก และเกิดความมั่นใจในการใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อทดแทนการใช้สารเคมีมากขึ้น โดยมีตัวอย่าง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับนักวิจัยท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดอย่าง นายรุ่งเรือง กองอุดมกิจ หรือพ่อเรือง นักวิจัยท้องถิ่นผู้มีประสบการณ์ทำเกษตรมายาวนาน ได้พูดถึงความรู้สึกแรกเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยว่า ***“ดีใจที่มีโครงการนี้ เพราะรู้จักแต่การใช้สารเคมี แต่ก็ห่วงสุขภาพ”*** ภายหลังจากได้ร่วมเรียนรู้และดำเนินการตามหลักการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) พร้อมทั้งมีการจดบันทึกข้อมูลการปลูก การฉีดพ่นสารชีวภัณฑ์และสารเคมีตามหลักวิชาการ ทำให้ปัจจุบันแปลงพริกของพ่อเรืองเป็นแปลงพริกต้นแบบในการใช้สารชีวภัณฑ์ที่หันหลังให้กับสารเคมีอย่างถาวร เพราะมีความมั่นใจในประสิทธิภาพของการใช้สารชีวภัณฑ์ต่อการทำการเกษตร

ผลของการจัดเวทีเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

งาน

- **นักวิจัยชุมชน** มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดการเพิ่มศักยภาพและพัฒนาทักษะในการพึ่งตนเอง
- **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** ได้เรียนรู้และดำเนินการในการทำงานส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

คน

- เกิด **“กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม”** จากการลงมือปฏิบัติจริง
- เกิด **“ทีมเรียนรู้”** ที่จะขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

แม้โครงการวิจัยจะจบลงแล้ว แต่นักวิจัยท้องถิ่นอำเภอนาหมื่นยังเดินหน้าวิจัยต่อเนื่องกับ โจทย์วิจัยใหม่ คือ ศึกษา “ผลของระยะห่างระหว่างต้นพริกที่ปลูก” เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตกับผลผลิตที่ได้รับ ระหว่างการปลูกพริกในระยะต่าง ๆ ที่เป็น “ก้าวที่สอง” ของนักวิจัยท้องถิ่นที่จะเดินไปสู่เป้าหมายที่มุ่งหวัง คือ **“การพึ่งพาตนเองบนวิถีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์”**

ในฉบับหน้าติดตามต่อในตอนที่ 4 ซึ่งเป็นตอนสุดท้าย กรณีศึกษา ภูผาม่าน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดขอนแก่นมีชื่อเสียงเป็นแหล่งปลูกผัก ที่นี้ปลูกผักปลอดภัยทำอย่างไรให้ปลอดสารด้วยการวิจัยและการส่งเสริม ■

นักวิจัยท้องถิ่น คือ กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยฯ จำนวน 30 ราย

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

การผลิตกระชายดำคุณภาพเพื่อการส่งออก

"สิ่งสำคัญในการผลิตกระชายดำคุณภาพดีที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การใช้หัวพันธุ์ที่ดี เลือกพันธุ์ที่เนื้อใน มีสีเข้มปราศจากโรคแมลง และต้องเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพและปริมาณสารสำคัญของกระชายดำโดยตรง"

กระชายดำ มีชื่อวิทยาศาสตร์คือ (*Kaemferia parviflora* Wall. Ex Baker) เป็นพืชล้มลุกที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง มีสรรพคุณทางยาที่น่าสนใจ คือ มีฤทธิ์ต้านการอักเสบและต้านเชื้อจุลินทรีย์ บำรุงหัวใจ และโรคลมทุกชนิด แก้อาการปวดท้อง จุกเสียด ท้องเดิน ขับปัสสาวะ เป็นยาอายุวัฒนะ บำรุงกำลัง เป็นต้น ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กระชายดำได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากขึ้น มีการนำกระชายดำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคหลากหลายรูปแบบ เช่น ชากระชายดำ ไวน์กระชายดำ กระชายดำผง เป็นต้น

กระชายดำนั้นนอกจากผลิตเพื่อการบริโภคในประเทศแล้ว ยังมีการผลิตเพื่อส่งออกอีกด้วย โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ เกาหลี และญี่ปุ่น ซึ่งส่วนมากจะมีการซื้อในลักษณะของกระชายดำอบแห้ง และการจะผลิตเพื่อส่งออกนั้น ต้องผลิตให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน ตั้งแต่กระบวนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวไปจนถึงการแปรรูป จึงจะสามารถส่งออกได้

รู้จักกระชายดำ

กระชายดำเป็นพืชล้มลุก อยู่ในวงศ์เดียวกับกระชาย ข่า ขิง และขมิ้น ลำต้นเมื่อเติบโตเต็มที่จะสูงประมาณ 30 เซนติเมตร ลำต้นอวบน้ำเหมือนพืชล้มลุกทั่วไป มีเหง้า (หัว) ใต้ดิน เนื้อในมีสีม่วง ซึ่งสีของเนื้อกระชายดำที่มีคุณภาพดีจะมีสีม่วงถึงม่วงเข้มหรือม่วงดำ มีกลิ่นเฉพาะตัว

ในประเทศไทยมีการปลูกกระชายดำมากตามแถบที่เป็นภูเขา มีการปลูกมากในจังหวัดเพชรบูรณ์ พิษณุโลก และจังหวัดเลย โดยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปลูกกระชายดำคือ เป็นพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 500-700 เมตร ดินมีความร่วนซุย ระบายน้ำได้ดี

สายพันธุ์ของกระชายดำ สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือสายพันธุ์ใบแดง มีเนื้อในหัวสีเข้ม และ สายพันธุ์ใบเขียว มีเนื้อในหัวสีจาง

การผลิตกระชายดำอย่างมีคุณภาพ

การปลูกกระชายดำที่ดี ควรเริ่มจากการเตรียมพื้นที่ โดยพื้นที่ที่จะปลูกกระชายดำ ควรเป็นพื้นที่ที่ไม่มีการสะสมของโรคแมลงมาก่อน ไม่มีสารตกค้างในดิน มีความลาดเอียงที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการท่วมขังของน้ำ ซึ่งจะส่งผลให้หัวกระชายดำเกิดการเน่าได้

กระชายดำนิยมปลูกโดยการใช้หัวพันธุ์ หัวกระชายดำหัวหนึ่งจะมีหลายแง่ง ให้หักออกมาเป็นแง่ง ๆ ก่อนนำไปปลูก ควรทารอยแผลของแง่งที่ถูกหักออกมาด้วยปูนกินหมากหรือจุ่มน้ำยากันเชื้อราแล้วผึ่งในที่ร่มจนหมาดหรือแห้งก่อนนำไปปลูก

การเตรียมการก่อนปลูก ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน 200-400 กิโลกรัมต่อไร่ ไถกลบทิ้งไว้ 10-15 วัน ไถพรวน 2 ครั้ง ตากดินไว้ 3 สัปดาห์ หลังจากนั้น เตรียมแปลงปลูก โดยยกแปลงกว้าง 1.50 เมตร สูงประมาณ 25 เซนติเมตร ขุดหลุมลึกประมาณ 10-15 เซนติเมตร แล้วนำหัวพันธุ์ลงปลูกประมาณ 2-3 หัว ระยะห่างระหว่างต้น 30x30 เซนติเมตร กลบดินให้แน่น รดน้ำให้ชุ่ม

การดูแลรักษากระชายดำ เมื่อต้นกระชายดำอายุได้ 1 เดือน ควรมีการดายหญ้ากำจัดวัชพืชโดยไม่ใช้สารเคมีและควรดูแลให้แปลงปลูกสะอาดอยู่เสมอ การให้ปุ๋ยควรใช้ปุ๋ยคอกมูลไก่ผสมแกลบรองพื้น หรือใช้ปุ๋ยชีวภาพฉีดพ่นพร้อมกับการกำจัดวัชพืชและพรวนดินเมื่อมีใบ 2-3 ใบ และให้อีกครั้งเมื่อออกดอก ไม่ควรใช้ปุ๋ยเคมีกับกระชายดำ เพราะจะทำให้เกิดสารตกค้างในหัวกระชายดำ และจะทำให้หน่อกระชายดำที่เกิดใหม่ยาวและสีหัวไม่ดำ คุณภาพเปลี่ยนไป การให้น้ำ ควรให้ตามความเหมาะสม รดน้ำให้พอชุ่มแต่ไม่แฉะ คอยระวังอย่าให้น้ำขัง

โรคที่พบมากในการปลูกกระชายดำ คือ โรคเหี่ยวหรือโรคหัวเน่า ที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย Ralstonia solanacearum จะทำให้ต้นมีอาการใบเหลือง ต้นเหี่ยว และหัวเน่าในที่สุด สามารถกำจัดได้โดยถอนเก็บส่วนที่เป็นโรคเผาทิ้งทำลายนอกแปลงปลูก ส่วนการป้องกันโรคให้ใช้ท่อนพันธุ์ที่ปลอดจากโรค ไม่ปลูกซ้ำที่เดิม ปลูกหมุนเวียนทุกปีด้วยพืชตระกูลถั่วหรือพืชหมุนเวียนอื่น ๆ ในแหล่งที่มีการระบาดของโรค

กระชายดำจะเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 8-12 เดือน หรือสังเกตจากใบและลำต้นจะเริ่มเหี่ยวแห้งและหลุดออกจากต้น ระยะนี้คือระยะพักตัวของกระชายดำเพราะจะทำให้กระชายดำมีโอกาสสะสมอาหารและตัวยาได้เข้มข้นอย่างเต็มที่ จึงเป็นระยะที่เก็บเกี่ยวได้ดี เก็บเกี่ยวโดยใช้จอบหรือเสียมขุดหัวกระชายดำขึ้นมา เคาะดินให้หลุดออกจากหัว จากนั้น ตัดราก และนำไปล้างน้ำให้สะอาด ผึ่งลมให้แห้ง นำมาทำแห้งโดยหั่นเป็นชิ้นบาง ๆ นำไปตากแดด หรืออบให้แห้งโดยใช้เครื่องอบ ด้วยอุณหภูมิ 55 องศาเซลเซียส นำไปบรรจุถุงพลาสติกใส 2 ชั้น ปิดปากให้สนิท นำเข้าเก็บในห้องที่สะอาด ไม่อับชื้น มีอากาศถ่ายเทดี

สิ่งสำคัญในการผลิตกระชายดำคุณภาพดีที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก คือ การใช้หัวพันธุ์ที่ดี เลือกพันธุ์ที่เนื้อในมีสีเข้มปราศจากโรคแมลง และต้องเก็บเกี่ยวในช่วงเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพและปริมาณสารสำคัญของกระชายดำโดยตรง

กลุ่มผลิตกระชายดำคุณภาพ

วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไฮแลนด์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมตามระบบเกษตรแปลงใหญ่จากกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีสินค้าหลัก คือ กระชายดำสด แห้ง และผง มีตลาดรองรับทั้งภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลี

จุดเด่นของกระชายดำจากวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรไฮแลนด์ คือ มีการปลูกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทำให้กระชายดำมีคุณภาพที่ดี มีปริมาณสารสำคัญที่เหมาะสม และมีการผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง รวมกลุ่มกันซื้อปัจจัยการผลิตทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ รวมทั้งมีการสร้างจุดรวบรวมและแปรรูปผลผลิตที่ได้มาตรฐาน เพื่อรองรับผลผลิตของกลุ่ม

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ คุณสาวิตรี ทรงศิรินันทกุล หมายเลขโทรศัพท์ 08 4558 8709 ■

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

21 ศูนย์ปฏิบัติการกรมส่งเสริมการเกษตร สู่การเป็นต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตอนที่ 3 (ตอนจบ)

เกษตรเช็คอินฉบับนี้ เรายังคงนำเสนอศูนย์ปฏิบัติการที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากกรมส่งเสริมการเกษตร ให้เป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำหรับวิสาหกิจชุมชนและบุคคลทั่วไป อีก 7 ศูนย์ เป็นตอนที่ 3 (ตอนจบ) โดยจะยังคงพาทุกท่านสัมผัสบรรยากาศในการพักผ่อนและการเรียนรู้วิถีด้านเกษตรกรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ไปพร้อมกัน เริ่มต้นกันที่

15 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 3 จังหวัดนครราชสีมา ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง **กิจกรรมที่น่าสนใจ** นักท่องเที่ยวสามารถปั่นจักรยานชมแปลงเรียนรู้การปลูกพืชการอนุบาลพันธุ์พืช การขยายพันธุ์ไม้ผล รวมถึงการฝึกปฏิบัติเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เพื่อนำความรู้ไปใช้ประกอบวิชาชีพต่อไปได้

16 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช ตำบลนาบอน อำเภอนาบอน **กิจกรรมที่น่าสนใจ** ที่นี่มีแปลงสาธิตการปลูกส้มโอทับทิมสยาม สามารถเรียนรู้เทคนิคการขยายพันธุ์พืช ศึกษาและเรียนรู้อาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้

17 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 5 จังหวัดบุรีรัมย์ ตำบลเมืองยาง อำเภอชำนิ **กิจกรรมที่น่าสนใจ** นักท่องเที่ยวสามารถปั่นจักรยานชมสวน พืชในโรงเรือน แปลงพืชปลูกใหม่ เรียนรู้และเยี่ยมกระบวนการการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชเศรษฐกิจ เช่น กล้วยหอมทอง เป็นต้น

18 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพิษณุโลก บ้านบางทราย ตำบลงิ้วงาม อำเภอเมืองพิษณุโลก **กิจกรรมที่น่าสนใจ** ชมทุ่งทานตะวันที่บ้านสะพรั่งในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน นอกจากนี้ยังมี ทุ่งปอเทืองให้ชมในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม สามารถศึกษาเรียนรู้การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อไม่ว่าจะเป็น กล้วย อ้อยโรงงาน และหน่อไม้ฝรั่ง มีแปลงอนุรักษ์พันธุกรรมกล้วย และเรือนกล้วยพิษณุโลกให้เข้าชมอีกด้วย

19 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 8 จังหวัดลำพูน ตำบลศรีบัวบาน อำเภอเมืองลำพูน **กิจกรรมที่น่าสนใจ** ที่นี่นักท่องเที่ยวจะพบกับอุทยานกล้วยไม้พื้นเมือง รวมถึงการเรียนรู้ด้านการเกษตร ชมแปลงเรียนรู้แม่พันธุ์ สตรอว์เบอร์รี กล้วยน้ำว้า ปูเล่ จิงจูฉ่าย ตะไคร้พันธุ์ขาวหยวก และแปลงเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

20 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัดสุพรรณบุรี ตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง **กิจกรรมที่น่าสนใจ** พบกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามฤดูกาลถึง 7 เทศกาล มีทุ่งทานตะวันและสามารถเรียนรู้การเพาะต้นอ่อนทานตะวัน ชมแปลงเรียนรู้การขยายพันธุ์สับปะรดสี ชมและเช็คอินแปลงกระบองเพชรหลากหลายสายพันธุ์

21 ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 10 จังหวัดอุดรธานี ตำบลเมืองเพีย อำเภอกุดจับ **กิจกรรมที่น่าสนใจ** ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้การเพาะปลูก ที่นี่นักท่องเที่ยวจะได้พบกับกิจกรรมด้านการผลิตและขยายพันธุ์พืช ด้วยเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ กิจกรรมการชมวิถีประมงน้ำจืดพื้นบ้าน ชมการยกยอตกปลาริมเขื่อนห้วยหลวง สนุกกับการปั่นจักรยานชมวิวบริเวณรอบศูนย์ฯ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างลงตัว

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจ โดยเฉพาะบรรยากาศวิถีชีวิตแบบชนบทที่ใช้ภูมิปัญญาทางการเกษตรประกอบกับความเหมาะสมด้านสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบทางศักยภาพ การท่องเที่ยวประเภทนี้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้ กรมส่งเสริมการเกษตรจะยังคงส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการในสังกัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้เกษตรกรได้รับประโยชน์เพิ่มมากขึ้นจากทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดต่อไป ■

AGRO TOURIST

ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ เว็บไซต์ https://agrotourismapp.doae.go.th/ และแอปพลิเคชัน "ท่องเที่ยวเชิงเกษตร" ตามคิวอาร์โค้ดด้านล่าง

Available on the App Store | Google play

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มส่งเสริมพืชผักและเห็ด
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

สาระน่ารู้ สำหรับเกษตรกรในบทบาทการเป็นผู้คัด บรรจุพืชผักสด

ที่ผ่านมา เกษตรกรไทยจะคุ้นเคยจากการเป็นผู้ผลิตในฐานะของการผลิตอาหาร ไม่ว่าจะเป็นพืชผัก ผลไม้ หรือแม้แต่เลี้ยงสัตว์ก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับที่ทางสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของคำว่าเกษตรกรไทย หมายถึง ผู้ที่อาศัยที่ดินที่นาเพื่อเพาะปลูกพืชผล เลี้ยงสัตว์ ต่อมาขยายความรวมไปถึงผู้ที่ใช้แหล่งน้ำทำประมง

รูปแบบการทำการเกษตรของประเทศไทยในอดีต เป็นในรูปแบบต่างคนต่างทำ และเกษตรกรเป็นเกษตรกรรายย่อย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดให้มีระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ที่มีการบริหารร่วมกัน โดยมีเกษตรกรเป็นศูนย์กลาง

ในการดำเนินงาน สนับสนุนให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิต ร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และนำเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนมีการบริหารจัดการด้านการตลาด เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเกษตรกร

จากการที่เกษตรกรได้เรียนรู้การทำงานแบบแปลงใหญ่ ที่มีการทำงานเป็นกลุ่ม มีการวางแผนร่วมกันตั้งแต่การผลิตจนถึงการตลาด ทำให้เกษตรกรมีรูปแบบการค้าที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะสินค้าพืชผักที่แต่เดิม มีพ่อค้าคนกลาง หรือผู้รวบรวมเข้ามารับซื้อผลผลิตถึงแปลงผักเพื่อนำไปจำหน่ายอีกทอด แต่เมื่อเกษตรกรมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นเรื่องของคุณภาพผลผลิตเป็นสำคัญ ทำให้ผลผลิตพืชผักเป็นที่ต้องการของกลุ่มตลาดห้างค้าปลีก หรือที่เรียกว่า Modern trade มากยิ่งขึ้น รูปแบบการค้าที่เกษตรกรทำกับห้างค้าปลีกจะมีการตกลงเรื่องของชนิด คุณภาพ ปริมาณ และราคาของสินค้า ทำให้เกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตได้ตรงตามความต้องการของตลาด และที่สำคัญเกษตรกรมีส่วนในการกำหนดราคาผลผลิตของตัวเอง ส่งผลให้มีรายได้ที่แน่นอน ซึ่งวิธีการดำเนินงานแบบนี้เกษตรกรยังคงอยู่ในบทบาทของการผู้ผลิตพืชผักที่มุ่งเน้นให้ผลผลิตมีคุณภาพ และปริมาณตามที่ตกลงกับคู่ค้าไว้ โดยเกษตรกรส่งผลผลิตผักเป็นถุงใหญ่ให้ผู้รับซื้อ

แต่ในปัจจุบัน มีเกษตรกรบางกลุ่มที่ทำการค้ากับกลุ่มตลาดห้างค้าปลีกบางแห่งได้มีรูปแบบการค้าที่ต่างไปจากเดิม กล่าวคือ เกษตรกรต้องเป็นผู้คัด บรรจุผักลงในบรรจุภัณฑ์ หรือมัดกำตามที่ได้ตกลงไว้กับห้างค้าปลีก รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ **เกษตรกรได้กลายมาเป็น “ผู้ผลิตในบทบาทการเป็นผู้คัด บรรจุพืชผักสด” ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 386 พ.ศ. 2560 เรื่อง กำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาผักหรือผลไม้สดบางชนิด และการแสดงฉลาก** ซึ่งเป็นการกำหนดมาตรการในการกำกับดูแลความปลอดภัยผักและผลไม้สด ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อคุ้มครองให้ผู้บริโภคได้บริโภคผักและผลไม้สดที่มีคุณภาพและความปลอดภัย

ผู้ผลิตในบทบาทการเป็นผู้คัด บรรจุพืชผักสด นับเป็นเรื่องใหม่สำหรับเกษตรกรหลายคนอาจไม่คุ้นหู หรือไม่เคยได้ยินเลยก็ว่าได้ เพราะในการดำเนินการในรูปแบบนี้ เกษตรกรต้องทำการคัด บรรจุผักในสถานที่ที่ผ่านการตรวจรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น จึงขอสรุปใจความสำคัญตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับนี้ ให้ได้เข้าใจ ดังนี้

“ผลิต” หมายความว่า การคัดและบรรจุผักหรือผลไม้สดที่มีการรับวัตถุดิบจากผู้อื่น หรือการคัด และบรรจุผักหรือผลไม้สดที่ไม่มีการรับวัตถุดิบจากผู้อื่นแต่มีอาคารหรือโรงเรือนสำหรับการคัดและบรรจุ

“การคัดและบรรจุ” หมายความว่า กระบวนการจัดการผักหรือผลไม้สดหลังการเก็บเกี่ยวตั้งแต่การคัด และบรรจุไว้ในบรรจุภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ เพื่อการจำหน่าย ทั้งนี้อาจมีการทำความสะอาด การตัดแต่ง การเคลือบผิว หรือกระบวนการอื่น ๆ เพื่อรักษาคุณภาพของผักหรือผลไม้สดด้วยหรือไม่ก็ได้

“ผักหรือผลไม้สดบางชนิด” หมายความว่า ผักหรือผลไม้สดตามบัญชีหมายเลข 1

แนบท้ายประกาศนี้ ซึ่งได้กำหนดรายชื่อผักหรือผลไม้สด ไว้ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ.9045-2559 การจัดกลุ่มสินค้าเกษตร: พืช ยกตัวอย่างผักสด ได้แก่ กระเทียม กระเทียมโทน และกระเทียมจีน กะหล่ำดอกรวมทั้ง กะหล่ำเจดีย์ คะน้า แตงกวา ถั่วฝักยาว เป็นต้น

ผู้ผลิตที่มีการคัดและบรรจุผักหรือผลไม้สดบางชนิด ต้องปฏิบัติตามวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษา ที่ได้กำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติไว้ในบัญชีแนบท้ายของประกาศฉบับนี้ หรือตามมาตรฐานอื่นที่เทียบเท่า หรือไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามบัญชีแนบท้ายตามรายการ ดังนี้

1. **สถานที่ตั้งอาคารหรือบริเวณผลิต** ต้องอยู่ในลักษณะที่ไม่มีการปนเปื้อน มีการดูแลความสะอาด และรักษาให้อยู่ในสภาพที่ถูกสุขลักษณะ
2. **เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต** ต้องออกแบบติดตั้งในลักษณะไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน และง่ายต่อการทำความสะอาด และบำรุงรักษา
3. **การควบคุมกระบวนการผลิต** ต้องตรงตามหลักสุขาภิบาลที่ดี และควบคุมอันตราย ทั้งด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ ตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจรับวัตถุดิบผักหรือผลไม้สดที่มาจากแหล่งเพาะปลูก หรือแหล่งรวบรวม การขนย้าย การจัดเตรียม การล้าง การคัด ตัดแต่ง การบรรจุ การเก็บรักษา และการขนส่ง
4. **การสุขาภิบาล** ต้องมีมาตรการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อกระบวนการคัด และบรรจุผักหรือผลไม้สด เช่น น้ำใช้ต้องเป็นน้ำสะอาดและมีการปรับคุณภาพตามความจำเป็น จัดให้มีภาชนะรองรับขยะที่มีฝาปิดในจำนวนที่เพียงพอ และมีระบบกำจัดขยะที่เหมาะสม เป็นต้น
5. **การบำรุงรักษาและทำความสะอาด** ต้องมีการทำความสะอาดอาคารสถานที่ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตอย่างสม่ำเสมอ และต้องตรวจสอบเครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิต ให้อยู่สภาพที่ใช้งานได้
6. **บุคลากร และสุขลักษณะผู้ปฏิบัติงาน** ผู้ปฏิบัติงานในบริเวณผลิตต้องไม่เป็นโรคติดต่อหรือโรค น่ารังเกียจตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือมีบาดแผลอันอาจก่อให้เกิดการปนเปื้อนกับผลิตภัณฑ์ และผู้ปฏิบัติงานทุกคนในขณะที่ดำเนินการผลิตและมีการสัมผัสโดยตรงกับผักหรือผลไม้สดต้อง สวมเสื้อผ้าสะอาด มีมาตรการการจัดการรองเท้า ไม่สวมใส่เครื่องประดับ ล้างมือทุกครั้งก่อนปฏิบัติงาน และสวมหมวกหรือ ผ้าคลุมผม หรือตาข่ายที่สะอาด

นอกจากนี้ ผู้ผลิตที่มีการคัดและบรรจุผักหรือผลไม้สดบางชนิด ที่จำหน่ายภายในประเทศต้องจัดทำฉลากที่มีข้อความเป็นภาษาไทยแต่จะมีภาษาต่างประเทศด้วยก็ได้ และต้องแสดงรายละเอียด ชื่อและที่ตั้งของผู้ผลิต เลขสถานที่ผลิตอาหาร และรหัสสัญลักษณ์หรือรูปแบบใด ๆ ที่บ่งชี้รุ่นการผลิต สำหรับผู้ที่มารับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตที่มีการคัดและบรรจุผักหรือผลไม้สดบางชนิด ตัวอย่างเช่น ห้างค้าปลีกจำเป็นต้องจัดให้มีฉลาก หรือจัดให้มีป้ายหรือมีบันทึกแสดงข้อมูลที่ผู้ผลิตได้จัดทำขึ้น

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 386 พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ ไม่ใช้บังคับกับผักหรือผลไม้สด บางชนิด ที่ผู้ผลิตจำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภค หรือที่จำหน่ายเป็นอาหารพร้อมปรุงและอาหารสำเร็จรูป ที่พร้อมบริโภคทันที ตามประกาศว่าด้วยเรื่องการแสดงฉลากของอาหารพร้อมปรุงและอาหารสำเร็จรูปที่พร้อมบริโภคทันที

เอกสารอ้างอิง

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 386 พ.ศ. 2560 เรื่อง กำหนดวิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตและการเก็บรักษาผักหรือผลไม้สดบางชนิด และการแสดงฉลาก สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. http://www.royin.go.th/ (2 เม.ย. 63)

ดังนั้น เกษตรกร หรือใครก็ตามที่รู้ว่าตอนนี้ตัวเองได้กลายมาเป็น **ผู้ผลิตในบทบาทการเป็นผู้คัดบรรจุพืชผักสด** ควรศึกษารายละเอียดและปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เลขที่ 386 พ.ศ. 2560 เพราะถือเป็นกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว ■

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย

เตือนเฝ้าระวัง โรคไหม้ข้าว

ไหม้ระยะคอรวง

อาการไหม้ที่ใบ

โรคไหม้ข้าวเกิดจากเชื้อรา *Pyricularia oryzae* Cavara พบระบาดมากในนาน้ำฝน และในช่วงนี้หลายพื้นที่มีฝนตกอย่างต่อเนื่อง กลางคืนมีความชื้นสูง กลางวันอากาศร้อน ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่เหมาะต่อการระบาดของโรคไหม้ข้าว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกข้าวหนาแน่น ทำให้อับลม ระวังการระบาดของโรคไหม้ข้าว

ดังนั้น เกษตรกรควรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบอาการของใบข้าวมีแผล จุดสีน้ำตาลคล้ายรูปตา มีสีเทาอยู่ตรงกลางแผลให้รีบแจ้งสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อดำเนินการควบคุมและป้องกันกำจัดทันที

กรมส่งเสริมการเกษตรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัด ดังนี้

1. คลุกเมล็ดพันธุ์ข้าวด้วยเชื้อราไตรโครเดอร์มาก่อนปลูก อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร ต่อ เมล็ดข้าว 500 กิโลกรัม หรือคลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรไซคลาโซล อัตราตามคำแนะนำในฉลาก
2. หว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม 15 - 20 กิโลกรัมต่อไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการถ่ายเทอากาศได้ดี
3. ลดปริมาณการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนลง วิธีนี้อาจมีผลกระทบต่อผลผลิตบ้าง แต่จะช่วยไม่ให้ข้าวอ่อนแอต่อโรค
4. สำรวจแปลงนา อย่างสม่ำเสมอถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวควรปฏิบัติ ดังนี้
   - พ่นเชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) อัตราตามคำแนะนำในฉลาก
   - พ่นเชื้อไตรโครเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 200 ลิตร
5. ถ้ามีความจำเป็นให้ใช้สารเคมีพ่น กรณีแหล่งที่เคยมีโรคระบาดและพบแผลโรคไหม้ทั่วไปร้อยละ 50 ของพื้นที่ใบ ควรพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา สารเคมีที่แนะนำ คือ ไตรไซคราโซล หรือ ไอโซโพรไทโอเลน ตามอัตราที่ระบุในฉลาก

การใช้สารเคมีพ่นซ้ำกันหลายครั้ง เชื้อราจะต้านทานสารเคมีหรือดื้อยา ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อราต้านทานสารเคมี จึงควรเลือกใช้สารเคมีบางชนิดพ่นสลับกัน ทั้งนี้ในการใช้สารเคมีควรใช้ด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้และสภาพแวดล้อม ■

จัดทำโดย : กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร
2143/1 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์/โทรสาร 0 2579 9546 E-mail : agrimedia1@gmail.com